

Duszpasterski wymiar komunikacji interpersonalnej i dialogu kulturowo-religijnego na przykładzie działalności *Society for Intercultural Pastoral Care and Counselling*

Pastoral dimension of interpersonal communication and cultural-religious dialogue on the example of the activity of the *Society for Intercultural Pastoral Care and Counselling*

Słowa kluczowe: duszpasterstwo, poradnictwo, kształcenie, międzynarodowość, interkulturowość, interreligijność, komunikacja, relacje, obcość, odkrywanie, niezrozumienie, przełamywanie siebie, zranienia, konflikty, wrażliwość, cierpliwość.

Key words: pastoral care, counseling, education, internationality, interculturality, interreligiousness, communication, relationships, strangeness, discovering, misunderstanding, breaking oneself, hurting, conflicts, sensitivity, patience.

Streszczenie

Autor przyczynku pragnie ukazać znaczenie duszpasterstwa interkulturowego i interreligijnego dla praktyk duszpasterskich. Stosunkowo młody kierunek duszpasterskiej praktyki i teorii zostanie zaprezentowany na przykładzie organizacji *Society for Intercultural Pastoral Care and Counselling* (SIPCC). W artykule omówiona zostanie historia SIPCC, zaprezentowane zostaną metody pracy, struktura, programy stypendialne, działalność wydawnicza, a także przynależność do światowych organizacji duszpasterskich,

¹ Bp dr Adrian Korczago, Wydział Teologiczny, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie.

wkład SIPCC w tworzenie lokalnych organizacji duszpasterskich czy też systemów kształcenia w zakresie superwizji i psychologii pastoralnej oraz międzynarodowa współpraca. Ukazany zostanie trud spotkania, respektowania odmienności, różnorodności, co pozwala odkrywać własny profil, własną obcość.

Abstract

The author of this paper wishes to show the importance of intercultural and interreligious pastoral care for pastoral practices. The relatively young field of pastoral practice and theory will be presented in the exemplary example of the Society for Intercultural Pastoral Care and Counseling (SIPCC). The article will discuss the history of SIPCC, their methods of work, structure and scholarship programmes. Publishing activities will be presented, as well as membership in global pastoral organizations, the SIPCC's contribution to the creation of local pastoral organizations or education systems in the field of supervision and pastoral psychology, as well as international cooperation. The difficulty of meeting, respecting difference and diversity will be shown, which allows you to discover your own profile, your own strangeness.

Współcześni teoretycy i praktycy duszpasterstwa² w pełni zdają sobie sprawę, że przenikający wszystkie sfery życia postmodernistycznych społeczeństw wszechobecny pluralizm i indywidualizm rzutuje na możliwości, metody, szanse, ale i niebezpieczeństwa czy przesilenia, a nawet błędy

² W ewangelickim rozumieniu duszpasterstwo oznacza wychodzenie naprzeciw ludzkim problemom podczas prowadzonych rozmów duszpasterskich na temat własnej egzystencji oraz wiary. Jest spotkaniem z drugim człowiekiem w obecności Boga, aby doświadczyć uwalniającego wydarzenia, w wyniku którego, z łaski, przywrócone zostają człowiekowi: wolność, godność i człowieczeństwo. Takie spotkanie ma pomóc rozmówcy pozyskać orientację w życiu, wesprzeć podejmowane przez niego decyzje, co pozwoli zachować wolność i zaufanie, że Bóg troszczy się o człowieka. Ze względu na podkreślaną przez ewangelików powszechność kapłaństwa duszpasterstwo nie jest domeną jedynie duchownych, lecz dotyczy wszystkich (również świeckich) stosownie wykształconych w tym zakresie, posiadających odpowiednie predyspozycje i kompetencje (wiedzę hermeneutyczną, znajomość tekstów biblijnych, osobiście przepracowaną własną biografię, zdolność radzenia sobie z negatywnymi odczuciami czy lękiem), realizujących swą służbę pod okiem superwizorów, dokonujących analizy zachodzących procesów.

prowadzonych rozmów duszpasterskich. Nie ma zatem mowy o „jednej, powszechnie obowiązującej definicji duszpasterstwa” (Korcza 2010, 146), ani o ujednoczeniu współczesnych kierunków duszpasterskich. W miarę młodym nurtem, przez wiele lat zapomnianym, jest polityczno-społeczny aspekt duszpasterstwa. Niezwykle istotnym wydaje się przypomnienie, że kwestie wiary nie dotyczą jedynie pobożności, ale obejmują całe życie człowieka. Odkrycie na nowo polityczno-społeczno wymiaru duszpasterskiej troski umożliwia jej odniesienie do wielu obszarów życia. Jest to o tyle ważne, że sytuacja socjalna rozmówcy była marginalizowana przez reprezentantów kerygmatycznego duszpasterstwa, a przedstawiciele terapeutycznego nurtu dokonali indywidualistycznego jej zawężenia. Przełom w sposobie myślenia i stosowanych praktykach nastąpił dzięki propagatorom duszpasterstwa systemowego, interkulturalnego i feministycznego, które to rodzaje ewangelickiego duszpasterstwa odgrywają obecnie znaczącą rolę (por. Korcza 2012, 525). Duszpasterstwo międzykulturowe podkreśla znaczenie kultury w codziennym życiu, opisuje wszystko, co ludzie wnoszą we wzajemne relacje, co przejmują, by na nowo konstruować rzeczywistość. Duszpasterz winien zapoznać się z niepowtarzalną dynamiką rodziny, obowiązującym w niej podziałem ról i podziałem władzy, praktyką wychowawczą, kontekstami, siecią powiązań, rodzajem duchowości itd.

Duszpasterstwo interkulturalne ukazuje trud spotkania, respektowania odmienności, różnorodności, uzmysławia, że partycypowanie w życiu drugiego człowieka pozwala odkrywać własny profil, swe silne i słabe strony, własną obcość. Dlatego też duszpasterstwo nie może być pojmowane jako charytatywne zbliżenie się do marginalizowanych innych, ale jako szansa wzbogacenia samego siebie (Korcza 2010, 160).

Autor niniejszego przyczynku pragnie ukazać znaczenie duszpasterstwa interkulturowego i interreligijnego dla praktyk duszpasterskich, także tych z zakresu duszpasterstwa codzienności (Korcza 2010, 146-148), w których, na pozór wydawać się może, że mamy do czynienia z jednorodnością kulturową, religijną, wyznaniową czy wreszcie

językową. Obserwacje poczynione na płaszczyźnie duszpasterzowania w obszarze zróżnicowania kulturowego, religijnego, wyznaniowego, językowego mogą być niezwykle przydatne i owocne w sytuacjach różnego rodzaju napięć i konfliktów np. małżeńskich, koleżeńskich w celu ich lepszego rozwiązywania. Zapoznanie się z zasadami obowiązującymi w zakresie duszpasterstwa interkulturowego i interreligijnego umożliwi przetransponowanie wypracowanych na tej płaszczyźnie wniosków na inne formy duszpasterskiego oddziaływania i niewątpliwie przyczyni się do jego dalszego rozwoju. Ma to także niepodważalne znaczenie dla międzyludzkiej komunikacji i dialogu przewyżającego szereg granic.

Stosunkowo młody kierunek duszpasterskiej praktyki i teorii zostanie zaprezentowany na przykładzie organizacji, w fazie tworzenia której autor niniejszego przyczynku uczestniczył, przez wiele lat obserwując żmudne procesy zdobywania doświadczeń w zakresie tego rodzaju duszpasterskich praktyk, biorąc udział w kolejnych międzynarodowych seminariach, zarówno jako uczestnik, ale niejednokrotnie i organizator, wchodząc przez trzy kadencje w skład władz prezentowanego stowarzyszenia.

SIPCC – *Society for Intercultural Pastoral Care and Counselling*, w kręgu niemieckojęzycznym zwane *Gesellschaft für Interkulturelle Seelsorge und Beratung e. V.* jest stowarzyszeniem, które już od ponad ćwierć wieku tworzy międzynarodową, międzykulturową i międzyreligijną sieć praktyków, wykładowców i naukowców. Zadaniem wiodącym SIPCC jest organizowanie międzynarodowych i interkulturowych spotkań, a także tworzenie teorii kształcenia w zakresie duszpasterstwa interreligijnego i interkulturowego.

W artykule omówiona zostanie historia SIPCC, ukazane zostaną: założenia prowadzonej działalności, struktura organizacji, metody pracy, programy stypendialne, działalność wydawnicza, a także partnerstwo z światowymi organizacjami duszpasterskimi, wkład SIPCC w tworzenie lokalnych organizacji duszpasterskich czy też systemów kształcenia w zakresie superwizji i psychologii pastoralnej oraz partnerstwa w ramach

międzynarodowej współpracy. Zaprezentowane zostaną także różnego rodzaju aktywności (zwłaszcza związane z polskim kontekstem), które przyczyniają się do tego, by uczestnicy zaproponowanego przez SIPCC procesu zmierzania się z interkulturowością i interreligijnością mieli sposobność gromadzenia doświadczeń w ramach spotkań z ludźmi różnych kultur i religii przy równoczesnej wymianie różnorodnych doświadczeń kulturowych i religijnych, przekazywali sobie wzajemnie impulsy rzutujące na własny styl życia, analizowali kulturowy, społeczny, polityczny, gospodarczy i religijny kontekst, w którym żyją, „dostrzegali obcość i odmienność drugiego człowieka oraz ją respektowali, a dzięki respektowi tworzyli przestrzeń dla spotkania” (Klessmann 2008, 102), poddawali własne, jak i obce koncepcje pełnej szacunku krytycznej refleksji, prezentowali swój duszpasterski i poradniczy dorobek, reflektując go z różnych perspektyw.

1. Kontekst powstania SIPCC

Początki rozwoju ruchu duszpasterskiego da się zauważyć w latach dwudziestych XX wieku w USA. Na czele tego ruchu stanął wraz z wieloma innymi³ Anton T. Boisen, którego dziś określamy mianem nestora duszpasterskiej transformacji tamtych czasów. To on zainicjował nowe rozumienie duszpasterstwa⁴. W 1925 roku rozpoczął kształcenie kliniczne w *Worcester State Hospital*. Na bazie poczynionych doświadczeń założył znaczące organizacje duszpasterskie, a także wprowadził innowacyjne formy kształcenia studentów teologii w zakresie duszpasterskiej i poradniczej służby. Mianowicie wdrożył w procesy dokształceniowe metodę duszpasterskiego kształcenia zwaną *Clinical Pastoral Education* (CPE), co pociągnęło za sobą reformę całego systemu teologicznego kształcenia, a zarazem stało się początkiem wypracowania

³ W tym: George Coe, Harrison Elliott, Gaines Dobbison, Charles Holman, Karl Stolz.

⁴ W duszpasterstwie zaczęto regularnie sięgać do osiągnięć psychoanalizy, psychoterapii.

profesjonalnych modeli kształcenia w zakresie „rozwoju duszpasterskich kompetencji kompleksowego a zarazem fachowego działania” (Morgenthaler 2009, 60). Stawienie czoła wyzwaniom:

...wymaga odpowiedniego wykształcenia teologicznego (pastoralnego, biblijnego, hermeneutycznego, estetycznego), a także kompetencji psychologicznych w zakresie relacji interpersonalnych, umiejętności radzenia sobie z negatywnymi odczuciami, lękiem czy przeanalizowania (tzw. przepracowania) własnej biografii. W kształceniu duszpasterzy istotną rolę spełniają superwizorzy, dokonujący naukowej analizy zachodzących procesów. Wykorzystuje się również protokoły rozmów i omawia poszczególne przypadki z perspektywy zachodzących zakłóceń komunikacji, psychologii głębi i dynamiki grupowej (Korczago 2003, 18).

Nacisk kładziono na jakość pracy w parafiach, którą próbowano podnieść, wkraczając w interdyscyplinarny dialog z psychiatrią, a w praktycznym wymiarze z szpitalami i więzieniami. Kontynuatorem tego reformatorskiego nurtu był między innymi⁵ student Boisena Seward Hiltner. Natomiast trzy znaczące ośrodki rozwoju duszpasterskiej myśli i praktyki: New York, Chicago, Cincinnati przyczyniły się do zorganizowania w 1944 roku w Pittsburghu *National Conference of Clinical Pastoral Training* (CPT) i wypracowania wspólnej wizji, a także struktur instytucjonalnych, co pozwala od tego momentu mówić o dynamicznie rozwijającym się ruchu duszpasterskim⁶, który po drugiej wojnie nabrał coraz większego rozmachu. CPT⁷ zataczało coraz szersze kręgi. W latach

⁵ W tym: Helen Flanders Dunbar, Russel Dicks, Carroll Wise.

⁶ W ponad stu ośrodkach na terenie USA były prowadzone duszpasterskie warsztaty treningowe, a wspomniany Seward Hiltner poprzez liczne publikacje (10 książek i około 500 artykułów) przyczynił się do znacznego rozwoju Boisenowskiej koncepcji, poszerzając ją o recypowanie w duszpasterstwie terapii rozmowy Carla R. Rogersa.

⁷ CPE/CPT została zdefiniowana jako wykonywanie pracy duszpasterskiej pod baczny okiem kompetentnego superwizora, który towarzyszy w procesie krytycznej ewaluacji w ramach pogłębionej autorefleksji na bazie prezentowanych protokołów rozmów opisujących konkretne przypadki duszpasterskie, co miało na celu rozwój profesjonalnego praktykowania duszpasterstwa.

pięćdziesiątych poprzedniego wieku podjęto się międzynarodowej wymiany w zakresie duszpasterskiego dialogu, co sprawiło, że przybywający do USA studenci po zapoznaniu się z zasadami CPT zaczęli wdrażać je w Europie: w Holandii, krajach skandynawskich, w Niemczech i Szwajcarii. Szczególnie zasłużeni na tym polu byli: „Heije Faber, Ebel van der Schoot i Wybe Zijlstra, którzy CPT czy inaczej CPE na swój sposób przenieśli na grunt europejski” (Ziemer 2000, 86). „Dietrich Stolberg pod wpływem pobytu w latach siedemdziesiątych w Ameryce” (Morgenthaler 2009, 60) wprowadził zasady CPE w ramach tzw. *Klinische Seelsorge Ausbildung* [Kliniczne Kształcenie Duszpasterskie] (KSA), co znalazło natychmiastowy „rezonans w Europie Wschodniej w postaci zaangażowanych reprezentantek i reprezentantów” (Morgenthaler 2009, 60). Odbyły się ważne konferencje tematyczne (Elsdörfer n.d., 2), w tym w 1981 roku w Lublinie. W ramach pierwszej konferencji w 1972 roku w Arnoldshain (Niemcy) narodziła się prakoncepcja założenia organizacji duszpasterskiej. To przyczyniło się do zainicjowania przez Wernera Bechera powstania w 1975 roku (Bloomfield 1990, 2) europejskiej organizacji zrzeszającej duszpasterzy w ramach *European Council for Pastoral Care and Counselling* (ECPC), której członkowie od tamtej pory spotykają się cyklicznie na organizowanych międzynarodowych konferencjach⁸. „Celem działania [w ramach ECPC] było wzajemne uczenie się teorii i praktyki, opracowywanie nowych przyczynków i ich rozpowszechnianie poprzez wspólne publikacje” (Riedel-Pfäfflin 2020a, 8). W tym okresie powstało wiele lokalnych organizacji, które regionalnie wdrażały standardy już wówczas międzynarodowego ruchu duszpasterskiego⁹. Łatwo zauważyć, że decydujący

⁸ 1972 Arnoldshain (Niemcy), 1975 Rüschiikon (Szwajcaria), 1977 Eisenach (Niemcy), 1981 Lublin (Polska), 1985 Turku (Finlandia), 1989 Asyż (Włochy), 1993 Debreczyn (Węgry), 1997 Ripon (Anglia), 2001 Jańskie Łaźnie (Czechy), 2005 Sigtuna (Szwecja), 2009 Leuven (Belgia), 2013 Getynga (Niemcy), 2017 Järvenpää (Finlandia), 2021 Balatonszárszó (Węgry).

⁹ Poradnictwo pastoralne było ściśle powiązane z duszpasterstwem i w przypadku

moment rozwoju tego ruchu przypadał na okres około 1968 roku, zatem na czas wielkich zmian kulturowych o szczególnie silnych tendencjach emancypacyjnych. W ramach duszpasterstwa doszło do rozwoju psychologii pastoralnej. „Dokonywano zapożyczenia metod z psychoterapii oraz północnoamerykańskich i holenderskich koncepcji psychologii pastoralnej” (Morgenthaler 2009, 61; por. Ziemer 2007, 36-37). Przy czym ‘*pastoral counseling*’ rozumiany był jako „psychoterapeutycznie zorientowane poradnictwo życiowe w przestrzeni działania i służby Kościoła” (Stollberg 1969, 71). W wielu krajach podejmowano się tłumaczenia sztandarowych dzieł Sewarda Hiltnera, Howarda Clinbella, Heije Fabera, Ebel van der Schoota. Prowadzone kursy KSA wyzwały ogromny entuzjazm. Praca nad protokołami rozmów duszpasterskich umożliwiała zarówno krytyczną analizę, jak i dokonywanie ulepszeń na przyszłość, co stanowiło podstawę do podniesienia jakości procesu autorefleksji. Wkrótce na terenie Niemiec, Szwajcarii czy Austrii zostały opracowane standardy kształceniowe w ramach rodzących się instytutów duszpasterstwa i poradnictwa.

W 1979 roku w Edynburgu zwołany między innymi z inicjatywy członków ECPCC pierwszy kongres (por. „History” n.d.) duszpasterski zgromadził ponad czterystu duszpasterzy najróżniejszych denominacji z całego świata oraz psychologów zajmujących się poradnictwem. Wówczas to powołano międzynarodową radę duszpasterstwa i poradnictwa *International Council on Pastoral Care and Counseling* (ICPCC), składającą się z 15-osobowej grupy koordynacyjnej („ICPCC Constitution. ICPCC Satzung” 2008, 258 {VI,1.}), wybieranej na czteroletnią kadencję, której zadaniem jest promowanie praktycznego duszpasterstwa i poradnictwa na całym świecie, reprezentowanie lokalnych organizacji duszpasterskich, edukujących we wspomnianej dziedzinie. Na czele Zarządu ICPCC („ICPCC Constitution. ICPCC Satzung” 2008, 259

europejskich organizacji osadzone w kościelnych ramach. W USA tymczasem powstały niezależne od Kościoła, samodzielne jednostki duszpasterskie.

{VII,1}) stanął jako jej pierwszy prezydent Werner Becher. Do spotkań w ramach kongresu duszpasterskiego dochodziło cyklicznie co cztery lata¹⁰. Powstanie ICPCC niewątpliwie przyczyniło się do rozwoju teorii duszpasterstwa, obejmującego także interdyscyplinarne dyskusje, do organizowania konferencji, konsultacji i spotkań w różnych rejonach świata, by umożliwić zapoznanie się z prowadzoną tam pracą duszpasterską.

„Tempo rozwoju ruchu duszpasterskiego egemplarycznie można zaobserwować na podstawie ekumenicznego stowarzyszenia zawodowego «Deutsche Gesellschaft für Pastoralpsychologie» [Niemieckie Stowarzyszenie Psychologii pastoralnej] (DGfP)” (Morgenthaler 2009, 62), „powołanego do życia 11 kwietnia 1972 roku” (Winkler 1997, 179), zrzeszającego psychologów pastoralnych, duchownych parafialnych, duszpasterzy środowiskowych, którym przyświecał wspólny cel wymiany duszpasterskich doświadczeń i kooperacji w zakresie dokształcania ustawicznego. W stowarzyszeniu DGfP wyłoniły się trzy sekcje: „«Tiefenpsychologie» [Psychologii głębi] (T), «Klinische Seelsorgeausbildung» (KSA) oraz «Gruppe, Organisation und System» [Grupa, organizacja i system] (GOS)” (Morgenthaler 2009, 62). Trzecia sekcja początkowo nosiła nazwę ‘*Gruppendynamik*’ [Dynamiki grupowej] (Ziemer 2000, 87). Obecnie stowarzyszenie skupia 700 członków. DGfP stało się współwydawcą fachowego czasopisma „Wege zum Menschen”. Tym samym nastąpiła coraz bardziej zintensyfikowana specjalizacja w zakresie duszpasterstwa¹¹. DGfP wyznaczyła „klarowne kierunki i treści dla całego obszaru poimenicznego” (Winkler 1997, 199).

¹⁰ 1979 Edynburg (Szkocja), 1983 San Francisco (USA), 1987 Melbourne (Australia), 1991 Noordwijkerhout (Holandia), 1995 Toronto (Kanada), 1999 Akra (Ghana), 2004 Bangalore (Indie), 2007 Krzyżowa (Polska), 2011 Rotorua (Nowa Zelandia), 2015 San Francisco (USA), 2019 Malacca (Malezja).

¹¹ Duszpasterstwo szpitalne, więzienne, telefoniczne, środowiskowe (nauczycieli, lekarzy, sportowców, strażaków itd.), powypadkowe etc.

To, na co warto zwrócić szczególną uwagę w kontekście niniejszego przyczynku, to fakt, że wraz z postępującym rozwojem duszpasterstwa można mówić „o globalnym jego horyzoncie” (Morgenthaler 2009, 66). Na wielu miejscach naszego globu tworzone zostały kolejne organizacje i instytucje duszpasterskie, określano standardy, doszło do implementacji obcych percepcji, a także unormowanej ewaluacji procesu profesjonalnego kształcenia. Niepodważalnym pozostaje stwierdzenie, że inicjatorem takiego rozwoju był północnoatlantycki sojusz duszpasterski, którego aktywiści ‘pobudzili’ duszpasterzy wszystkich kontynentów do koncepcyjnego przemyślenia duszpasterskiej rzeczywistości w celu jej niezbędnego rozwoju, adekwatnego do współczesnych wyzwań i potrzeb. Oczywiście, to pociągnęło za sobą proces internacjonalizacji ruchu duszpasterskiego, który charakteryzował się niezwykle zintensyfikowaną wymianą doświadczeń, często także tych bardzo kontrowersyjnych¹², przy dostrzeżeniu i uszanowaniu odmiennego kontekstu. Umieędzynarodowienie procesu kształcenia zauważymy bardzo wyraziście na kanwie powstałego i rozwijającego się stowarzyszenia zajmującego się międzykulturowym duszpasterstwem i poradnictwem.

2. Geneza powstania SIPCC

Geneza powstania SIPCC wpisuje się we wspomniany powyżej rozwój ruchu duszpasterskiego zapoczątkowany w Ameryce, a implementowany w Europie. W 1978 roku w Kaiserswerth koło Düsseldorfu powstał oddział KSA. Wówczas prowadzący ten oddział ks. Helmut Weiß bardzo wyraźnie sygnalizował potrzebę wymiany kontaktów z zagranicą. Oczekiwał wręcz i domagał się tego, by realizowane na terenie Niemiec procesy kształceniowe były „analizowane przez «zewewnętrznych» obserwatorów” (Temme, Weiß 1996, 6). W 1983 roku podczas obrad sekcji KSA *Deutschen Gesellschaft für Pastoralpsychologie* (DGfP), które

¹² Kontrowersyjnych w odbiorze dla reflektującego napotkaną obcość, która zaskakiwała, zawstydziała, pozostawała obcą.

miało miejsce w Kaiserswerth ks. Weiß wręcz zażądał, by zaprosić holenderskich obserwatorów w osobach: Wiebe Zijlstra i Heije Fabera. Oczywiście, nie był to jedyny powód zaistnienia myśli o interkulturowej wymianie doświadczeń. W omawianym okresie diametralnie zaczęła się zmieniać sytuacja polityczna Europy. Następowała intensyfikacja kontaktów z reprezentantami tzw. bloku wschodniego. Pojawił się pomysł, aby osoby pałające się duszpasterstwem mogły brać udział w międzynarodowych spotkaniach, konferencjach czy wręcz kongresach. Chodziło o stworzenie forum wymiany wzajemnych doświadczeń. „Obchody 150-lecia istnienia Diakonu w Kaiserswerth stały się ku temu stosowną okazją. Ówczesny przewodniczący diakonatu ks. Ferdinand Schlingensiepen chciał, by te obchody czymś się wyróżniły” (Temme, Weiß 1996, 6). Tak zrodził się pomysł, aby zaprosić Howarda Clinbella z Kalifornii. W międzynarodowym spotkaniu wzięli udział goście z Holandii oraz Europy Wschodniej. Pierwsze międzynarodowe seminarium odbyło się w dniach od 16 do 20 czerwca 1986 roku w Kaiserswerth koło Düsseldorfu. Uczestnicy spotkania zmierzli się z tematem: „Hoffnung und Heil in einer gefährdeten Welt/ Hope and wholeness in a threatened world”¹³. Organizatorem przedsięwzięcia był wspomniany ks. Helmut Weiß, a głównym wykładowcą znamienity znawca duszpasterstwa prof. dr Howard Clinebell z USA. W seminarium wzięło wówczas udział 93 uczestników. To kilkudniowe spotkanie ukazało, jak karkołomnym projektem był zamysł doprowadzenia do takiego zjazdu. Organizatorzy i uczestnicy podkreślają, że od samego początku zauważalne były trudności komunikacyjne. Tłumaczenie nie należało do łatwych procesów, co będzie stanowiło wyzwanie przez wszystkie lata działalności i organizowania międzykulturowych oraz międzyreligijnych spotkań. Szczególną trudność translatorską stanowiły improwizowane fragmenty wykładów. Dochodziło do licznych nieporozumień, zarówno

¹³ Warsztaty prowadzili: prof. dr Heije Faber (Holandia), prof. dr Dietrich Stollberg (Niemcy), dr Josef Mayer-Scheu (Niemcy), dr Ferdinand Schlingensiepen (Niemcy).

jeśli chodzi o treść wykładu, jak i czysto międzyludzkie zrozumienie. Można powiedzieć, że już wówczas z całą siłą do głosu dochodziła złożoność procesów międzykulturowego dialogowania. Nakładanie się odmiennych perspektyw, zróżnicowanie oczekiwań i wynikające z tego niedopowiedzenia oraz nieporozumienia stanowiły początek niezwykle zawilej przygody narodzin i mozolnych lat rozwoju SIPCC. Otóż Clinbell przybył do Europy wkrótce po awarii elektrowni w Czarnobylu. Zatem uczestnicy seminarium oczekiwali rozmów na temat katastrofy. Tymczasem wykładowca w ogóle nie wykazywał zainteresowania tą tematyką. To stanowiło znaczący zgrzyt, zwłaszcza w kontekście omawianego tematu nadziei i uzdrowienia w zagrożonym świecie. Uczestnicy seminarium zaczęli odkrywać różne konteksty, z których się wywodzili. Pojawiło się 'interkulturowe napięcie'. Nieoczekiwanie dochodziło wręcz do gwałtownych kłótni. Gościowi zza oceanu zarzucano zbyt ni amerykańizm, ignorancję, brak orientacji co do działalności pokojowej w Europie. Już podczas tego spotkania jednoznacznie stwierdzono, że międzynarodowy skład nie ma jeszcze nic wspólnego z wymianą interkulturowej myśli i nie stanowi gwarancji zaistnienia takiej wymiany.

W dniach 20 do 24 czerwca 1988 roku również w Kaiserswerth koło Düsseldorfu odbyło się następne seminarium, którego tematyka oscylowała wokół problemu: „Seelsorge und Befreiung/Pastoral care and liberation”¹⁴, a którego organizatorami byli ks. Helmut Weiß i ks. Brigitte Hiddemann. Grono wykładowców znacznie było poszerzone i zróżnicowane: prof. dr. Masamba Ma Mpolo z Zairu, dr Carlos Lothar Hoch z Brazyli, dr Salim Sharif z Indii i ks. Reinhard Miethner z Niemiec. Spotkanie zgromadziło 103 uczestników. Kolejne międzynarodowe seminarium, tym razem pod hasłem: „Heilung und heilende Gemeinschaft/Healing and healing community”¹⁵ również zorganizowane

¹⁴ Warsztaty prowadzili: ks. Sabine Beck (NRD), Angelika Cyranka (NRD), prof. Heije Faber (Holandia), ks. Peter M. Hawkins (Wielka Brytania), ks. David Udayakumar (Indie), prof. dr Jerzy Strojnowski (Polska).

¹⁵ Warsztaty prowadzili: prof. dr Heije Faber (Holandia), prof. dr Masamba Ma

przez ks. Helmuta Weißa i ks. Brigitte Hiddemann odbyło się w dniach 18 do 22 września 1989 roku w Mülheim/Ruhr. Wykłady zaprezentowali: prof. dr German H. Ott z Niemiec, dr Emmanuel Lartey z Ghany (późniejszy prezydent ICPC w latach 1999-2003), dr Flora Wuellner z USA, prof. dr Genadios Limouris z Grecji, prof. dr Walter Hollenweger z Wielkiej Brytanii. W seminarium uczestniczyło 132 reprezentantów różnych krajów.

Wspomniane powyżej seminaria pokazały nie tylko podobne problemy, jak miało to miejsce w przypadku pionierskiego spotkania, ale wręcz jeszcze bardziej te problemy unaocznily. To pociągnęło za sobą swego rodzaju przygaśnięcie początkowego zapału. Jedno pozostawało niepodważalne, mianowicie brak teologicznego dyskursu w tym zakresie. Nie poddano się. Zaczęto się wspierać w procesie wymiany doświadczeń. Mimo wszelkich trudności i napięć seminaria te stanowiły bowiem wartość dodaną w zakresie intensywnej wymiany poglądów i poczynionych praktyk. Okazało się, że proces dorastania do dialogu o charakterze interreligijnym i interkulturowym był bardzo długi i mozolny, wszelka integracja następowała na niezwykle zwolnionych obrotach. Skonstatowano wówczas, że wszelkie próby takiego dialogu należy rozpoczynać od siebie.

Zatem przystępowano do organizowania kolejnych platform¹⁶ wymiany poglądów i doświadczeń¹⁷. Do dotychczasowego duetu organizatorów

Mpolo (Zair), ks. Daniel Joshua Lyatuu (Tanzania), dr Salim Sharif (Indie), Andreas Mate Tóth (Węgry).

¹⁶ Począwszy od 1992 roku autor przyczynku w sposób bezpośredni mógł doświadczać, czym jest mocowanie się z własną obcością w zderzeniu z obcością, której w takim kolorycie nigdy wcześniej w swoim kraju nie doświadczył.

¹⁷ 1990 Mülheim (Niemcy): „Gerechtigkeit, Frieden und Bewahrung der Schöpfung – eine Herausforderung für Seelsorge/ Justice, peace and integrity of creation; 1991 Groß-Dölln (Niemcy): Individuum und Gemeinschaft im Prozess von Anpassung und Veränderung/ Individual and community – adjustment and change”; 1992 Mülheim (Niemcy): «...Lieben hat seine Zeit – Hassen hat seine Zeit». Ein interkultureller Dialog zu Ehe, Geschlechterbeziehungen und Sexualität/ «...A time to love, a time to hate» – an intercultural dialogue on marriage, gender and sexuality”; 1993 Mülheim (Niemcy):

ks. Helmuta Weißa i ks. Brigitte Hiddemann dołączył ks. Klaus-Dieter Cyranka z NRD, a w 1994 roku miejsce ks. Brigitte Hiddemann, jako lokalna organizatorka, zajęła dr Jindra Schwarzova z Czech. Poprzeczka była konsekwentnie podnoszona. Do grona wykładowców¹⁸, prowadzących warsztaty¹⁹ zapraszano coraz bardziej międzynarodowe grono ekspertów. Świadomie w przypisach umieszczono nazwiska wykładowców

„Ökonomie und Gewalt – Herausforderungen an die Seelsorge/ Economy and violence – a challenge for pastoral care”; 1994 Praga (Czechy): „«Alles bricht zusammen – Können Sie mir helfen?» – Seelsorge und Beratung als Antwort auf gesellschaftlichen und kulturellen Wertewandel/«Everything is breaking down – Can you help me?» Pastoral care and counselling as response to value changes of society and culture”.

¹⁸ Wykładowcy: 1990 – dr Matthew Fox (USA), Mary Thomas (Indie), Joseph Walk (Israel); 1991 – Christel Hanewinkel (Niemcy), dr Jürgen Ziemer (Niemcy), dr Daisy Nwachuku (Nigeria), dr Karel Schwarz (Czechy), prof. dr Liselotte Herkenrath-Püschel (Niemcy); 1992 – prof. dr Ronaldo Sathler Rosa (Brazylia), dr Wilhelmina Kalu (Nigeria), dr Gnana Robinson (Indie), Susanna Schmotz (Niemcy); 1993 – dr Michael Chang (Malezja), prof. dr Archie Smith (USA), Olgierd Benedyktowicz (Polska), ks. George Euling (Papua Nowa Gwinea), Joachim Hasley (Niemcy); 1994 – dr Karel Schwarz (Czechy), Jan Urban (Czechy), Tomas Jezek (Czechy), prof. dr Dick Tielemann (Holandia).

¹⁹ Warsztaty prowadzili: 1990 – ks. József Csontos (Węgry), ks. Peter M. Hawkins (Wielka Brytania), prof. dr Jerzy Strojnowski (Polska), dr John Neff (USA), dr Daisy Nwachuku (Nigeria), ks. Rawalfen Saragih (Indonezja), Tetty Anny Hutapea (Indonezja); 1991 – dr Nieke Atmadja (Indonezja), Dietlind Glüer (Niemcy), dr Carlos Lothar Hoch (Brazylia), dr Emmanuel Lartey (Ghana), dr Masiala Ma Solo (Zair), Denny Smelley (USA), Mary Thomas (Indie), Ulrich Bahrke (Niemcy), dr Jacek Romankow (Polska), dr Michał Studnik (Polska), Elisabeth Urmoneit (Niemy), dr Roswitha Wogenstein (Niemcy), Angelika Cyranka (Niemcy), Marilies Ribesel (Niemcy), Norbert Peikert (Niemcy), Rosemarie Behr (Niemcy), Eberhard Dutschmann (Niemcy); 1992 – dr Anezka Ebertova (Czechy), Georgia Friedrich (Niemcy), Donald Houts (USA), prof. dr Ursula Pfäfflin – późniejsza prezydent ICPC w latach 2003-2007 (Niemcy), ks. Rawalfen Saragih (Indonesia), Tetty Anny Hutapea (Indonesia), Elisabeth Langerfeld (Niemcy), Enno Selirand (Estonia), Avo-Rein Tereping (Estonia), Elisabeth Urmoneit (Niemcy), Corinna Zielike (Niemcy), Nienke van Dijk (Holandia); 1993 – dr Elias Jeraiseh (Izrael), prof. dr Wilhelmina Kalu (Nigeria), prof. dr Ursula Pfäfflin (Niemcy), prof. dr Ronaldo Sathler Rosa (Brazylia), ks. Jochen Schmachtel (Niemcy), dr Jindra Schwarzova (Czechy), ks. Salomon Victus (Indie), Magda van der Ende (Holandia), dr Emmanuel Lartey (Ghana); 1994 – ks. Charles K. Konadu (Ghana), ks. Salomon Victus (Indie), prof. dr Mesach Kristeya (Indonezja), ks. dr Ngeno-Zach Nakamhela (Namibia), ks. George Euling (Papua Nowa Gwinea).

i prowadzących warsztaty oraz kraj, który reprezentowali, by pokazać wielkość przedsięwzięcia i jego międzynarodowe, a tym samym międzykulturowe zróżnicowanie. Liczby uczestników w poszczególnych latach kształtowały się następująco: 1990 – 81 osób, 1991 – 111 osób, 1992 – 104 osoby, 1993 – 92 osoby, 1994 – 165 osób. Z powyższego wynika wyraźnie, że grono osób zainteresowanych wymianą doświadczeń i chętnych do zdobywania nowych konsekwentnie się powiększało. Niektóre osoby na stałe wpisały się w dzieje SIPCC, tworząc je z oddaniem i zaangażowaniem przez ponad ćwierć wieku.

Wydaje się, jak podaje ks. Helmut Weiss, że decyzja o utworzeniu organizacji, która skupiałaby specjalistów duszpasterstwa interkulturowego, gotowych do podejmowania dalszych wyzwań w tym zakresie, ostatecznie zapadła podczas seminarium w Pradze w 1994 roku (Temme, Weiß 1996, 12). „Zebranie założycielskie Society for Intercultural Pastoral Care and Counselling – SIPCC odbyło się 17 października 1995 roku” (Weiß 2002, 32) w ramach dziewiątego²⁰ już międzynarodowego spotkania²¹, kiedy to zainteresowani utworzeniem organizacji duszpasterstwa międzykulturowego i międzyreligijnego udali się do Düsseldorfu, by w Kasiserwerth dokonać niezbędnych formalności. W spotkaniu założycielskim wzięło udział 60 osób z różnych krajów i kontynentów. Wówczas też przyjęto pierwszą wersję statutu stowarzyszenia.²²

Powołanie SIPCC stworzyło podstawę do reorganizacji i rozszerzenia prowadzonej już pracy i jej zintensyfikowania. Dotychczasowe

²⁰ 1995 Mülheim (Niemcy): „Seelsorge und Beratung in «postmoderner Zeit». Menschenbilder und Lebensgeschichten in verschiedenen Kulturen und Religionen/ Pastoral care and counselling in «post-modern time». Human images and life-stories in various cultures and religions”

²¹ Wykładowcami byli: dr Robert Solomon (Singapur), prof. dr Sathler Rosa (Brazylia), ks. Hilary Johnson (Wielka Brytania), Phra Somniuk Natho (Tajlandia), ks. Lee Sung-Soo (Korea), ks. You In-sook (Korea), ks. Charles K. Konadu (Ghana), prof. dr Edwin T. Decenteceo (Filipiny), dr. Nalini Arles (Indie).

²² Zob. „Gesellschaft für Interkulturelle Seelsorge und Beratung e. V. Satzung/ Statutes Society for Intercultural Pastoral Care and Counseling, 17.10.1995” 1995.

doświadczenia stały się impulsem do podejmowania coraz to nowych wyzwań, a także usystematyzowania jakże bogatego dorobku. Odtąd, oprócz corocznych seminariów, odbywały się jedno- lub dwudniowe konsultacje, podczas których wypracowywano teoretyczne modele interkulturowego i intrereligijnego współbycia²³, dotyczące najbardziej aktualnych wyzwań duszpasterskich, jak chociażby konsultacja w 2005 roku w nawiązaniu do traumy związanej z tsunami. Rozpoczęto także wydawanie publikacji. Ukazał się zeszyc „Menschenbilder und Lebensgeschichten in der Vielfalt der Kulturen. Materialien vom 9. Internationalen Seminar 1995 in Mülheim/ Human images and life stories in a multicultural world. Papers of the 9th International Seminar on Intercultural Pastoral Care and Counselling, 1995, Mülheim/ Germany” (Atkins 1996), który rozpoczął wydawanie serii publikacji – „Interkulturelle Seelsorge und Beratung/ Intercultural Pastoral Care and Counselling”²⁴. Zaczęto organizować wyjazdy studyjne²⁵. Powołano do życia

²³ 6-7.09.1997 Mülheim/Ruhr (Niemcy): „Traumatizing and healing”; 19-20.09.1998 Lakitelek (Węgry): „In living colour an intercultural approach to pastoral care and counselling”; 10-12.09.1999 Berlin (Niemcy): „Exploring the city – Berlin. Business and architecture of the city”; 29.04.2000 Düsseldorf (Niemcy): „«Please go ahead» The priority of the Other in the ethics of Emmanuel Lévinas as challenge for pastoral care and counselling”; 9.06.2001 Halle/Saale (Niemcy): „Encountering the alien and the discovery of interculturality – challenges for pastoral care, counselling and supervision”; 25.02.2002 Pemtangsiantar (Indonezja): „How can pastoral care and counselling be helpful in situations of violence?”; 12.10.2002 Düsseldorf (Niemcy): „Overcoming violence in the Bible. Inspirations for pastoral care and counselling”; 26.05.2003 Düsseldorf (Niemcy): „Steps against violence in society and schools”; 13.03.2004 Düsseldorf (Niemcy): „Hoffnungen, Aufbrüche und Abbrüche. Lebensgeschichten muslimischer Migranten und Migrantinnen. Ihre seelischen Stärken und Verwundungen”; 10.10.2005 Düsseldorf (Niemcy): „Building a pastoral counselling network for traumatised and victimised people”.

²⁴ Do tej pory ukazały się 33 zeszyty.

²⁵ 9-21.02.1997 do Tajlandii: „Traditional healing in Siam”; 31.03-14.04.1998 do Brazylii: „Searching for ways of intercultural co-operations in churches and societies”; 6-26.01.2001 do Indii: „Care, counselling and healing in the social, economical and religious context of India”; 8-21.05.2006 do Brazylii: „New Pentecostal movements and the theology of prosperity. Challenges for the churches”.

grupę planowania do spraw przygotowania seminariów oraz wybrano grupę redakcyjną publikacji. Grono współpracowników powiększyło się i stało się jeszcze bardziej międzynarodowe, międzykulturowe, a z czasem także międzyreligijne.

Coraz częściej organizowano seminaria wyjazdowe. Miały one miejsce w Polsce, Wielkiej Brytanii, Austrii, Szwajcarii, Belgii, Holandii, we Francji, na Węgrzech, Słowacji. W roku 2009 po raz pierwszy zorganizowano seminarium na terenie Azji, konkretnie w Izraelu, natomiast w 2012 roku udano się do Afryki, by u stóp Kilimandżaro w Tanzanii, aby między innymi, gromadzić doświadczenia w zakresie specyfiki duszpasterskiej służby wśród Masajów²⁶.

²⁶ 1996 Ustroń (Polska): „Traditionen – Schatten der Vergangenheit, Quellen der Zukunft/ Traditions – shadows of the past, sources of the future”; 1997 Mülheim (Niemcy): „Entstehung und Eindämmung van Gewalt. Die Vieldeutigkeit des Opfers/ The emergence and pacification of violence. The multiple meaning of sacrifice”; 1998 Lakitelek (Węgry): „Geschichten der Hoffnung/ Stories of hope”; 1999 Berlin (Niemcy): „Städte – Fragmentierte Lebenswelten? Gemeinschaft leben in den Fragmentierungen urbaner Gesellschaften/ Cities – fragmentations of human life? Community life in the fragmentations of urban societies”; 2000 Londyn (Wielka Brytania): „Menschenwürde, Kultur und Gesundheit. Chancen von Seelsorge und Beratung angesichts heilloser Lebensbedingungen/ Human dignity, culture and health. Opportunities for pastoral care and counselling”; 2001 Wuppertal (Niemcy): „Globale Ökonomie und das Alltagsleben der Menschen/ Global economy and every-day life”; 2002 Bazylea (Szwajcaria): „Warum sorgen wir für andere? – Die Ethik des Helfens aus der Sicht verschiedener Religionen/ Why do we serve others? – the ethics of caring: Multifaith perspectives”; 2004 Kecskemet (Węgry): „Wie junge Menschen Gewalt erleben – Was bedeutet dies für Seelsorge und Beratung?/ Young people and the experience of violence. Implications for pastoral care and counselling”; 2005 Düsseldorf (Niemcy): „Interkulturelle und interreligiöse Kommunikation – Seminar zum 10-jährigen Bestehen von SIPCC/ Intercultural and interfaith communication. Seminar celebrating the 10th anniversary of SIPCC”; 2006 Hamburg (Niemcy): „«Die Wahrheit wird euch frei machen» – Räume der Begegnung in Mission und Seelsorge/ «Truth will make yuo free» – spaces of exchange in missionary work and pastoral care and counselling”; 2008 Bratysława (Słowacja): „Identität in Zeiten des Umbruchs – Anfragen an Seelsorge, Kirchen und Religionen/ Identity in times of change. Challenges for pastoral care, churches and religions”; 2009 Haifa (Izrael): „Differences as Opportunity – Care and counselling in multi-cultural and multi-religious societies – The example of Haifa, Israel” (seminarium jedynie w języku angielskim); 2010

3. Założenia

Członkowie SIPCC od samego początku istnienia stowarzyszenia świadomi byli tego, że integracja ludzi pochodzących z różnych kultur i religii nie jest sprawą poszczególnych krajów, lecz każdorazowo stanowi globalne wyzwanie. Nie można kwestii religijnej i kulturalnej wymiany czy integracji, przy stale rosnącej fluktuacji ludności z jednego kraju do drugiego i od jednego kontynentu na drugi, omawiać tylko na szczeblu krajowym. Dlatego angażowano w pracę międzykulturową i międzyreligijną instytucje oraz osoby z możliwie jak największej liczby krajów

Strasburg (Francja): „Dynamiques de migrations, aujourd’hui – Pratique pastorale dans un contexte socio-politique et culturel/ Dynamics of migration today. Pastoral care and counselling in a socio-political and cultural context” (seminarium w języku angielskim i francuskim); 2011 Hamburg (Niemcy): „In der Kraft des Heiligen Geistes – Selbstverständnis und Praxis charismatischer und pfingstlicher Seelsorge/ In the power of the Holy Spirit. Self-perception and practices of charismatic and Pentecostal pastoral care and counselling”; 2012 Moshi (Tanzania): „Bewahrung der Schöpfung – Sorge um die Menschen: Klimawandel und Naturkatastrophen als Herausforderungen für Seelsorge, Theologie und Entwicklungshilfe/ Caring for creation – caring for people. Climate changes and natural disasters as challenges for spiritual care, theology and socio-political development”; 2013 Moguncja (Niemcy): „Islamische Seelsorge im Gespräch. Ein Dialog zwischen Muslimen, Juden und Christen/ Islamic spiritual care. A dialogue between Muslims, Jews, and Christians”; 2014 Mennorode (Holandia): „Die andere Religion und Tradition als Segen – Spirituelle Potentiale für Seelsorge und Beratung erkunden/ The other religion and tradition as blessing – exploring spiritual potentials for care and counselling”; 2015 Wrocław (Polska): „Frieden stiften und Gemeinschaft bilden. Religiöse Quellen interkultureller und interreligiöser Zusammenarbeit/ Religious sources for building community and peace”; 2016 Gandawa (Belgia): „Seelsorge und Beratung als soziales Handeln. Interreligiöse Zusammenarbeit im urbanen Kontext von Migration/ Care and counselling as social action. Interreligious cooperation in urban migration contexts”; 2017 Wittenberga (Niemcy): „Menschenwürde. Herausforderungen für Seelsorge in interreligiösen und interkulturellen Kontexten/ Human dignity. Challenges for pastoral care in interreligious and intercultural contexts”; 2018 Wiedeń (Austria): „Religionen im Dialog: Zusammenarbeit in interkultureller und interreligiöser Seelsorge/ Religions in dialogue: Cooperations in intercultural and interreligious care and counselling”; 2019 Düsseldorf (Niemcy): „Konflikt, Gewaltfreiheit und interreligiöse Friedensarbeit: Impulse für interkulturelle und interreligiöse Seelsorge und Beratung/ Conflict, non-violence and interfaith peace building: Impulses for intercultural and interreligious care and counselling” (por. „Überblick aller Seminare.” N.d.).

i kontynentów. To za każdym razem pozwalało dostrzegać cenną różnorodność przy równoczesnym dowartościowaniu własnych tradycji. Dzięki regularnym spotkaniom i wymianie ludzkich doświadczeń wzrastają bowiem otwartość i szacunek – fundamentalne warunki społecznego i międzykulturowego uczenia się. Musimy stwierdzić, że to uczenie się jest uczeniem się nawiązywania relacji i dlatego wymaga otwartości, wrażliwości, jak i autentyczności. Niezbędne jest także zdobywanie i poszerzanie wiedzy na temat innych kultur czy religii. Jednocześnie konieczny jest dalszy rozwój w tej dziedzinie.

W preambule Statutu SIPCC niezwykle trafnie ujęto powyższe aspekty:

We wszystkich obszarach naszego świata wymiana międzykulturowa nabiera coraz większego znaczenia, aby promować sprawiedliwość, pokój i integralność stworzenia.

Pokojowe i humanitarne współlistnienie narodów, kultur i religii z założenia wymaga poznania innych ludzi, ich kultury, historii i religii; wymaga zetknięcia się z ich społecznym, ekonomicznym i duchowym rozumieniem oraz docenienia ich szczególniego charakteru. Istotne jest, aby postrzegać ich w ich konkretnej sytuacji, być otwartym na świat, w którym żyją i z szacunkiem podchodzić do ich przekonań.

Duszpasterstwo międzykulturowe i poradnictwo międzykulturowe pragnie obserwować ludzi, rodziny i grupy w ich odpowiednich kontekstach życiowych i nauczyć się ich rozumieć. Chce docenić moc wiary i wnieść swój wkład w zapewnienie pomocy potrzebującym.

Aby promować międzykulturową opiekę duszpasterską i poradnictwo konieczne jest stworzenie możliwości spotkań i szkoleń oraz dalszych działań edukacyjnych.²⁷

SIPCC jako stowarzyszenie z założenia pragnie promować zarówno osobiste, jak i instytucjonalne spotkania. Ich celem jest nawiązywanie „relacji pomiędzy ludźmi najróżniejszych narodów, kultur i religii” (Weiß n.d., 1), a tym samym wspieranie wszelkiej edukacji międzykulturowego i międzyreligijnego duszpasterstwa oraz poradnictwa.

²⁷ „Gesellschaft für Interkulturelle Seelsorge und Beratung e. V. Satzung/ Statutes Society for Intercultural Pastoral Care and Counseling 13.09.2016.” 2016 {Preambuła, s. 1}

W uwagach do samorozumienia i tożsamość SIPCC Helmut Weiss konstatuje:

Wszelkie działania SIPCC skupione są wokół organizowania seminariów, spotkań, konferencji, wyjazdów studyjnych i zaawansowanych kursów szkoleniowych. Z duszpasterskiej perspektywy od dawna wiadomo, że spotkania są podstawą rozwiązywania problemów międzykulturowych i międzyreligijnych, uczenia się odmienności oraz rozwijania umiejętności i kompetencji międzykulturowych i międzyreligijnych. Podczas bezpośrednich osobistych spotkań nawiązywane bywają relacje pozwalające na pozyskanie nowej optyki na spotkaną osobę, jak i powstałe w ramach interakcji międzysobowej więzi. Interreligijności, jak i interkulturowości nie można opanować jedynie na poziomie intelektualnej abstrakcji, ale przede wszystkim można jej się nauczyć w ramach fizycznej, zmysłowej i emocjonalnej bezpośredniej wymiany (Weiß n.d., 1).

We wspomnianą wymianę zaangażowana jest nie tylko sama organizacja, ale licznie współpracujące z SIPCC instytucje czy placówki, co sprawia, że „mamy do czynienia również z relacjami na poziomie instytucjonalnym. Przygotowania do poszczególnych wydarzeń to wymiana z tymi organizacjami ponad strukturalnymi granicami, każdorazowo bez rezygnacji z własnej tożsamości” (Weiß n.d., 1). Istotna w tym kontekście jest zarówno wiedza, jak praktyczne doświadczenie i konieczność ich stałego poszerzania. „Jednocześnie SIPCC oferuje doświadczenie i wiedzę innym instytucjom naukowym. SIPCC zabiega o stworzenie możliwie otwartej przestrzeni rozwoju hermeneutyki duszpasterstwa międzykulturowego i międzyreligijnego” (Weiß n.d., 1). Poprzez proponowane spotkania zróżnicowanych kulturowo i religijnie osób wpływa na dynamikę rozwoju interpersonalnej komunikacji, a także intensyfikację dialogu międzykulturowego i międzyreligijnego. Przy czym należy podkreślić, że ta dynamika nie jest pozbawiona „obcości, napięcia, zdumienia, bólu i radosnej wspólnoty. Spotkania w tej – zwłaszcza emocjonalnej – różnorodności wymagają otwartości i szacunku i często wiążą się z niepewnością, a czasem z kontuzjami”

(Weiß n.d., 2). Niezbędna w tym celu hermeneutyka międzykulturowa i międzyreligijna oznacza nawiązywanie relacji pośród różnorodności.

4. Struktura SIPCC

Najwyższą władzą SIPCC jest Walne Zgromadzenie²⁸ będące organem decyzyjnym stowarzyszenia. W myśl statutu SIPCC co roku odbywają się spotkania sprawozdawcze, podczas których krytycznie reflektowana jest dotychczasowa działalność stowarzyszenia i planowane są przyszłościowe aktywności oraz zadania, podejmowane są decyzje dotyczące finansów, określa się wysokość składki członkowskiej, udzielone zostaje Zarządowi absolutorium²⁹. Walne Zgromadzenie rozwiązuje wszystkie istotne kwestie związane z pracą stowarzyszenia, podejmuje decydujące dla działalności uchwały i przeprowadza ustalone wybory, w tym zarządu i dwóch członków komisji rewizyjnej.³⁰

Zarząd³¹ wypełnia wskazania Walnego Zgromadzenia, koordynuje zadania stowarzyszenia, dba o jakość naukową organizowanych spotkań, a także jest odpowiedzialny za gospodarkę finansową³². Wybierany jest co cztery lata przez Walne Zgromadzenie. Od samego początku stara się zachowywać przyjęte parytety. Pierwszy zarząd wybrany w dniu erygowania stowarzyszenia składał się w głównej mierze z Europejczyków³³. Jedyny wyjątek stanowił prof. dr Ronaldo Sathler-Rosa z Brazylii.

²⁸ „Gesellschaft für Interkulturelle Seelsorge und Beratung e. V. Satzung/ Statutes Society for Intercultural Pastoral Care and Counseling 13.09.2016.” 2016 {§5 ust. 1}.

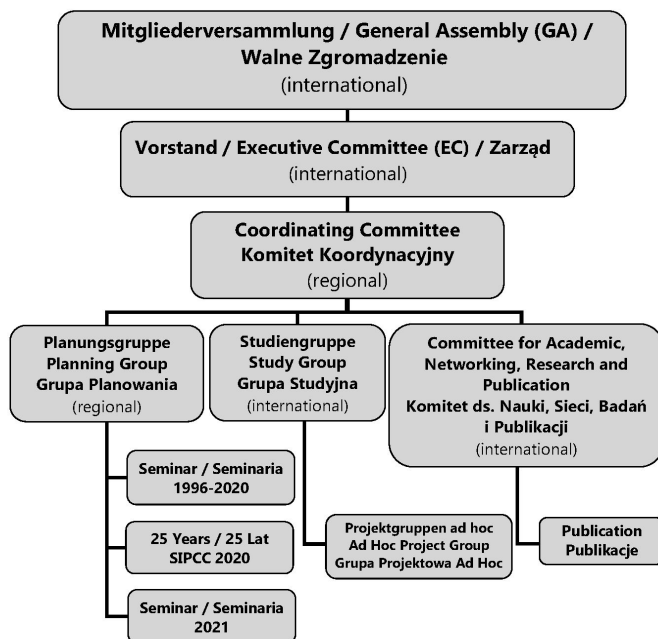
²⁹ „Gesellschaft für Interkulturelle Seelsorge und Beratung e. V. Satzung/ Statutes Society for Intercultural Pastoral Care and Counseling 13.09.2016.” 2016 {§6 ust. 1-9}.

³⁰ „Gesellschaft für Interkulturelle Seelsorge und Beratung e. V. Satzung/ Statutes Society for Intercultural Pastoral Care and Counseling 13.09.2016.” 2016 {§6 ust. 6 i 8}.

³¹ „Gesellschaft für Interkulturelle Seelsorge und Beratung e. V. Satzung/ Statutes Society for Intercultural Pastoral Care and Counseling 13.09.2016.” 2016 {§5 ust. 2}.

³² „Gesellschaft für Interkulturelle Seelsorge und Beratung e. V. Satzung/ Statutes Society for Intercultural Pastoral Care and Counseling 13.09.2016.” 2016 {§7 ust. 1-7}..

³³ Skład Zarządu w latach 1995-1999: przewodniczący: ks. Helmut Weiss (Niemcy), zastępca przewodniczącego: ks. Wies Blomjious (Holandia), skarbnik: ks. Klaus-Dieter Cyranka, (Niemcy), sekretarz: ks. Hilary Johnson (Wielka Brytania), członkowie:

Rys. 1 Struktura SIPCC

Warto podkreślić, że już w skład pierwszego zarządu wchodził jednak reprezentanci zarówno wschodniej, jak i zachodniej Europy, kobiety i mężczyźni, przedstawiciele różnych wyznań. W późniejszych wyborach skład zarządu stał się jeszcze bardziej międzynarodowy i międzykulturowy³⁴. Ten proces widoczny jest także podczas kolejnych kadencji.

prof. dr Ronaldo Sathler-Rosa (Brazylia), prof. dr Ursula Pfäfflin (Niemcy), dr Jindra Schwarzova (Czechy).

³⁴ Skład zarządu w latach 1999-2003: przewodniczący: ks. Helmut Weiss (Niemcy), zastępca przewodniczącego: ks. Marianne Reifers, (Szwajcaria), skarbnik: ks. Klaus-Dieter Cyranka (Niemcy), sekretarz: ks. Hilary Johnson (Wielka Brytania) od 2000 Julia Head (Wielka Brytania), członkowie: prof. dr Ronaldo Sathler-Rosa (Brazylia), prof.

Wypada zauważyć, że w 2004 roku w skład zarządu na okres trzech kadencji wszedł reprezentant Polski w osobie ks. dr. Adriana Korczago, który w pierwszej kadencji pełnił funkcję sekretarza, a w dwóch następnych zastępcy przewodniczącego³⁵. Biorąc pod uwagę aspekt wielokulturowości i zróżnicowania religijnego, należy nadmienić, że wybory w 2017 roku miały charakter przełomowy, bowiem po raz pierwszy w dziejach stowarzyszenia w skład zarządu weszli reprezentanci judaizmu (rabin Daniel Smith z Wielkiej Brytanii) i islamu (prof. dr Cemal Tosun z Turcji).³⁶

W celu zintensyfikowania prac związanych z interkulturowym i interreligijnym duszpasterstwem i poradnictwem powołano Komitet Koordynacyjny, którego zadaniem było baczne obserwowanie rodzących się w ramach procesu wymiany doświadczeń, struktur kooperacji, w celu proponowania możliwych ulepszeń i modyfikacji, by zintensyfikować komunikację i efektywność wzajemnej współpracy. Działalność

dr Nalini Arles (Indie), ks. Urias Beverly (USA).

³⁵ Skład zarządu w latach 2004-2008: przewodniczący: ks. Helmut Weiss (Niemcy), zastępca przewodniczącego: ks. dr Marianne Reifers (Szwajcaria), skarbnik: ks. dr Ulrike Mummenhoff (Niemcy), sekretarz: ks. dr Adrian Korczago (Polska), członkowie: prof. dr Ronaldo Sathler-Rosa (Brazylia), prof. dr Kathleen Greider (USA), prof. dr Nalini Arles (Indie). Skład zarządu w latach 2008-2013: przewodniczący: ks. Helmut Weiss (Niemcy), zastępca przewodniczącego: ks. dr Adrian Korczago (Polska), skarbnik: ks. Klaus Temme (Niemcy), sekretarz: prof. dr Brenda Ruiz (Nikaragua), członkowie: prof. dr Kathleen Greider (USA), ks. Itumeleng Julius Pudule (RPA), dr Mary Rute Gomes Esperandio (Brazylia). Skład zarządu w latach 2013-2017: przewodniczący: ks. Helmut Weiss (Niemcy), zastępca przewodniczącego: ks. dr Adrian Korczago (Polska), skarbnik: ks. Klaus Temme (Niemcy), sekretarz: prof. dr Brenda Ruiz (Nikaragua), członkowie: prof. dr Kathleen Greider (USA), prof. dr Mary Rute Gomes Esperandio (Brazylia), ks. Itumeleng Julius Pudule (RPA), ks. Archiboldy Lyimo (Tanzania), ks. dr. Karl Federschmidt (Niemcy).

³⁶ Skład zarządu w latach 2017-2021: przewodniczący: ks. Helmut Weiss (Niemcy), zastępca przewodniczącego: dr Dominiek Lootens (Belgia), skarbnik: ks. Alexander Letz (Niemcy), sekretarz: prof. dr Brenda Ruiz (Nikaragua), członkowie: prof. dr Kathleen Greider (USA), prof. dr Mary Rute Gomes Esperandio (Brazylia), ks. Itumeleng Julius Pudule (RPA), ks. Archiboldy Lyimo (Tanzania), rabin Daniel Smith (Wielka Brytania), prof. dr Cemal Tosun (Turcja), ks. dr Miriam Szökeova (Czechy).

Komitetu Koordynacyjnego miała charakter czasowy. Obecnie po wypracowaniu konkretnych struktur działania jego aktywność została zawieszona.

Każde przedsięwzięcie w ramach SIPCC jest skrupulatnie przygotowane przez specjalny zespół zwany grupą planowania, która w okresie pomiędzy seminariami czy konferencjami intensywnie pracuje nad szczegółowym ich programem. W ramach tej grupy proponowani są referenci, moderatorzy grup refleksyjnych czy poszczególnych forów interkulturowych, prowadzący warsztaty, dokonany zostaje przydział obserwatorów procesu wymiany doświadczeń i wzajemnego uczenia się siebie.

Międzynarodowa grupa studyjna natomiast próbuje zgromadzone doświadczenia teoretycznie zreflektować i podsumować, proponując drogi rozwoju, tematy publikacji, które warto wydać, przygotowuje je, a także wyznacza ramy i tematy przyszłych konferencji.

Wreszcie Komitet ds. Nauki, Sieci, Badań i Publikacji, to międzynarodowe gremium, którego zadaniem jest prowadzenie zintensyfikowanej wymiany naukowej pomiędzy konferencjami, czego sfinalizowaniem może być wypracowanie odpowiednich dokumentów czy publikacji w zakresie duszpasterstwa interkulturowego i interreligijnego.

5. Metody pracy w ramach SIPCC

Metody pracy wynikają z założeń SIPCC, zatem związane są z międzykulturową i międzyreligijną praktyką duszpasterską, przy czym prowadzona edukacja oraz badania naukowe, a także nauczanie są zintegrowane i kładą nacisk na obopólne korzyści. Każdorazowo do wspólnej wymiany i uczenia się zapraszani są profesjonalni praktycy, trenerzy i nauczyciele o akademickich kompetencjach. Spotkania z ludźmi różnych kultur i religii mają charakter holistyczny.

Przyglądając się metodyce pracy interkulturowej i interreligijnej, prowadzonej zarówno przed powstaniem stowarzyszenia, jak i w czasie jego działalności, należy dostrzec swoisty fenomen na skalę światową,

bowiem trzeba podkreślić, że wymienione w niniejszym przyczynku międzynarodowe seminaria, łącznie ponad 30, to 30 tygodni intensywnego dialogowania niezwykle zróżnicowanych międzynarodowo, kulturowo i religijnie uczestników, których liczba każdorazowo oscyluje średnio wokół 90 osób. A przecież to nie jedyna aktywność prowadzona w ramach zadań statutowych stowarzyszenia.

Wspomniane seminaria rozpoczynają się zazwyczaj niedzielnym popołudniem, a kończą w sobotę w godzinach popołudniowych. Każdego dnia uczestnicy spotkań pracują po minimum 6 godzin, zdarza się, że czasem program obejmuje kilkanaście godzin intensywnej pracy. Dany dzień rozpoczyna się modlitwą poranną przygotowywaną przez przedstawicieli poszczególnych wyznań, reprezentantów danego kraju, regionu, kontynentu, bądź religii. Sesje obejmują 1,5 godziny zegarowej. Na dzień przypadają minimum 4 takie sesje, a nie do rzadkości należały sytuacje, gdy było ich 6. Od rana do późnych godzin wieczornych z krótkimi przerwami na posiłki trwają zatem poszczególne części programu konferencyjnego. Niejednokrotnie sesje mają charakter studyjnej wyprawy, by w konkretnym kontekście zmierzyć się z lokalną interkulturowością lub formami interreligijnego współdziałania. Są to niezwykle cenne spotkania, które stanowią wartościowy kapitał gromadzonych doświadczeń.

Zazwyczaj do południa odbywają się wykłady połączone z dyskusją. Wykłady korespondują z tematem wiodącym seminarium, a także stanowią nawiązanie do danego dnia, któremu najczęściej również przyporządkowany jest jakiś temat szczegółowy, bądź myśl wiodąca. Wykłady i dyskusje poruszając tematykę dnia, stymulują wymianę poglądów i przeżyć z autopsji. Transakcja w zakresie refleksji nad prezentacjami z różnych perspektyw daje szansę pozyskania poszerzonego horyzontu badawczego w odniesieniu do jakże złożonego dialogu nacechowanego zróżnicowaniem kulturowym i religijnym.

Kolejnym punktem programu, albo czasami zamiennie, rozpoczynającym pracę danego dnia, jest Interkulturowe Forum. Fora kontynuują

tematykę dnia bądź stanowią w tym zakresie niezwykle cenną introdukcję. Tworzą niepowtarzalną, otwartą przestrzeń, podobną do starożytnej agory, gdzie w narracyjny sposób, nawiązując do własnych wątków biograficznych, zarówno tych prywatnych, jak i zawodowych, uzyskuje się możliwość wymiany doświadczeń, opinii i pomysłów. Koncentracja następuje na opowiadaniu o sobie. Przedstawiciele różnych religii i światopoglądów przekazują osobiste doświadczenia i opinie na dany temat w formie wywiadów. Czynią to, aby zachęcić plenum do wyrażenia własnych doświadczeń i opinii, dzielą się stosowanymi praktykami, tym samym nawiązują interpersonalne kontakty i doprowadzają do wzajemnej wymiany myśli między sobą. Pod względem treści chodzi o refleksję nad własnymi wysiłkami na rzecz dobra drugiego i pokoju w międzyludzkich relacjach.

Warsztaty stanowią szeroką propozycję prezentacji przypadków konfliktowych, wywodzących się z różnych kontekstów i obszarów. Uczestnicy dokonują niezależnego wyboru danego warsztatu bądź bywają przypisani do danej grupy na bazie międzynarodowego, międzykulturowego czy międzyreligijnego klucza. Jest to szczególnie ważne w odniesieniu do meldunku zwrotnego. Im bardziej jest zróżnicowany, tym większe występują możliwości, a czasem utrudnienia pracy nad danym przypadkiem. Nad całością przebiegu warsztatów czuwają przeszkoleni w zakresie metody systemowej transformacji konfliktów moderatorzy, aktywnie 'przetwarzający' zaprezentowany przez referującego przypadek konfliktu. Opisany on zostaje z osobistego punktu widzenia prowadzącego warsztaty. Ich uczestnicy reagują emocjonalnie, dzielą się swoimi spostrzeżeniami, pomysłami radzenia sobie w sytuacji impasu. W pierwszej fazie prac w ramach warsztatu dochodzi do stworzenia tzw. mapy konfliktu, która umożliwi podjęcie się przeprowadzenia jego transformacji. Prezentacja nie powinna przekroczyć 20 minut, aby zachować wystarczająco dużo czasu na dyskusję i wspólną pracę w grupie. Czas trwania całego warsztatu to 90 minut. Warsztaty przybierają różne

formy. Niejednokrotnie bywają bardzo dynamiczne, często cechuje je kreatywność, nierzadko z zakresu aktorstwa, plastyki, a nawet tańca.

Grupy refleksyjne są przestrzenią do rozważenia i przedyskutowania przeżyć związanych z danym dniem. Uczestnicy w ramach *feedbacku* zadają sobie szereg pytań pomocniczych, ułatwiających ocenę doświadczonego. Co było dziś dla mnie nowe, znaczące, ważne? Co było trudne, bolesne, obciążające? Brane są pod uwagę zwłaszcza własne doświadczenia związane z konfliktami czy przemocą. Czy uzyskałem jakieś impulsy, sugestie dla siebie i swej pracy? W jakim stopniu prezentowany przypadek był pomocny w ubogaceniu moich zawodowych i osobistych kompetencji? Ważnym jest, by wszyscy członkowie grupy zabrali głos, podejmując się skomentowania tego, co w danym dniu było ich udziałem. Moderator jest odpowiedzialny za zapewnienie wszystkim możliwości wypowiedzenia się i wniesienia własnego wkładu w proces grupowego wzrostu. W związku z powyższym przez cały tydzień grupy refleksyjne pracują w tym samym składzie osobowym.

Nie można także nie wspomnieć, iż w trakcie seminariów, konferencji, konsultacji, wyjazdów studyjnych zawsze podczas spotkań mają spotkania integracyjne, w trakcie których interkulturowość często bardzo silnie dochodzi do głosu. Prezentowane bywają tradycyjne stroje regionalne. Uczestnicy tych spotkań biorą udział w koncertach muzycznych, scenkach teatralnych, wycieczkach krajoznawczych i tematycznych, i nie na końcu mogą posmakować bogactwa różnorodnych kulinarnych specjałów.

W tym miejscu należy podkreślić, że zarówno zasady pracy w poszczególnych gremiach seminaryjnych, jak i cały program seminarium, przez wszystkie lata, jest każdorazowo przygotowany niezwykle estetycznie, przejrzyście i z ogromną pieczołowitością. Dotyczy to materiałów wydrukowanych, w które uczestnicy seminariów byli zawsze zaopatrywani, jak i programów w formie elektronicznej (por. „Überblick aller Seminare” n.d.; „A Survey of All Seminars” n.d.). Nie jest to bez znaczenia.

Tym bardziej, że uczestnikami seminariów bywają osoby z różnych szerokości geograficznych, dla których czytelny 'przewodnik' już jest milowym krokiem do integracji, pozwala śledzić poszczególne bloki tematyczne, orientować się w przebiegu seminarium czy konferencji i nastawić się na proponowane poszczególne formy pracy. W archiwum autora znajdują się programy poszczególnych seminariów czy konferencji oraz teksty wykładów. Wartością dodaną tych materiałów jest fakt, że przygotowane bywają w dwóch wersjach językowych: w niemieckim i angielskim, czasem dodatkowo, w zależności od lokalnych potrzeb, w języku francuskim, polskim, węgierskim czy czeskim. Niezwykle cenny wydaje się pomysł archiwizowania materiałów w publikacjach pokonferencyjnych.

6. Działalność wydawnicza SIPCC

Jak już zostało wspomniane, działalność wydawniczą rozpoczęło SIPCC od wydawania serii publikacji pokonferencyjnych w ramach zeszytów tematycznych (zob. „Schriftenreihe: Interkulturelle Seelsorge und Beratung” n.d.; „Magazine: Intercultural Pastoral Care and Counselling” n.d.). Podobnie jak pierwszy numer serii wydawniczej: „Interkulturelle Seelsorge und Beratung/Intercultural Pastoral Care and Counselling”, tak wiele kolejnych zawiera materiały związane z seminariami³⁷ i równocześnie stanowi ich archiwizację. W omawianej serii

³⁷ Przykłady: Nr. 2 (1997): „Traditionen: Schatten der Vergangenheit – Quellen der Zukunft. Materialien vom 10. Internationalen Seminar 1996 in Ustroń/Polen. Traditions: Shadows of the Past – Sources of the Future. Papers of the 10th International Seminar on Intercultural Pastoral Care and Counselling, 1996, Ustroń/Poland” (Atkins 1997); Nr. 4 (1998): „Gewalt und Opfer. Kulturanthropologische und theologische Aspekte aus fünf Kontinenten. Materialien vom 11. Internationalen Seminar 1997 in Mülheim. Violence and Sacrifice. Cultural, Anthropological and Theological Aspects Taken from Five Continents. Papers of the 11th International Seminar on Intercultural Pastoral Care and Counselling, 1997, Mülheim/Germany (Federschmidt 1998); Nr. 28 (2019): „Religionen im Dialog. Zusammenarbeit in interkultureller und interreligiöser Seelsorge. Beiträge aus dem 30. Internationales Seminar für interkulturelle und interreligiöse Seelsorge und Beratung, Wien 2018” (Weiß 2019a); Nr. 29 (2019): „Religions in Dialogue.

wydawniczej znalazły się zarówno przyczynki, artykuły, prezentacje przypadków duszpasterskich, dotyczące aktualnych tematów z zakresu duszpasterstwa³⁸, nawiązujące do przeprowadzonych konferencji³⁹, odbytych podróży studyjnych⁴⁰, prowadzonych kursów duszpasterskich i superwizyjnych⁴¹, interkulturowych warsztatów⁴², jak i realizowanych naukowych projektów badawczych⁴³. Pragnąc wyjść na przeciw potrzebom Kościołów oraz poszczególnych parafii, które na całym świecie coraz częściej w swych szeregach napotykają na reprezentantów różnych

Cooperation in intercultural and interreligious care and counselling. Contributions to the 30th International Seminar on intercultural and interreligious care and counselling. Vienna 2018” (Weiß 2019b).

³⁸ Przykłady: Nr. 5 (2000): „«Bitte nach Ihnen». Der Vorrang des Anderen in der Ethik von Emmanuel Lévinas als Herausforderung für Seelsorge und Beratung” (Neumann 2000); Nr. 25 (2015): „Frieden stiften und Gemeinschaft bilden. Religiöse Quellen interkultureller und interreligiöser Zusammenarbeit. Building Community and Peace. Religious sources of intercultural and interreligious co-operation” (Weiß 2015a).

³⁹ Przykłady: Nr. 18 (2012): „Lebensgeschichten aus kommunistischer Zeit. Anregungen zur biographischen Arbeit in Beratung und Seelsorge. Dokumentation von Beiträgen der Fachtagung in Krzyżowa/Kreisau, März 2011” (Federschmidt 2012); Nr. 21 (2013): „2. Europäische Tagung in Krzyżowa/Kreisau – Vertrauen, Verantwortung, Zukunft. Gesellschaftliche und politische Perspektive der Seelsorge” (Weiß 2013).

⁴⁰ Przykłady: Nr. 3 (1998): „Vielfalt und Anpassung. Beobachtungen zum religiösen Leben in Singapur” (Weiß 1998); Nr. 7 (2002): „Solidarität üben. Herausforderungen für seelsorgliches Handeln im Kontext Brasiliens. Dokumente einer SIPCC-Studienreise nach Sao Paulo, Brasilien, Ostern 1998. Towards Solidarity. Pastoral Challenges and Actions in the Context of Brazil. Documents of a SIPCC study trip to Sao Paulo, Brasil, Easter 1998” (Temme 2002); Nr. 9 (2003): „Den Menschen dienen. Tagebuchnotizen einer Studienreise / Madurai-Vellore-Bangalore im Süden Indiens (Dokumentation/ Reisebericht der Indien-Studienreise)” (Weiß 2003).

⁴¹ Nr. 22 (2014): „Listening to the Poor and Gaining Confidence in Life. Week of Care and Counselling and Workshop on Supervision, Tanzania May 2014” (Weiß 2014).

⁴² Nr. 14 (2008): „Christliche und muslimische Begleitung im Krankenhaus. Beiträge des Werkstatt-Tages zum o.a. Thema auf dem DEKT Köln 2007” (Temme 2008).

⁴³ Przykłady: Nr. 26 (2017): „Kultur- und religionsensible Begleitung von Flüchtlingen. Leitlinien zur Kompetenzbildung für Haupt- und Ehrenamtliche. Ergebnisse eines Erasmus+ projekts” (Höbsch, Ritter. Weiß 2017a); Nr. 27 (2017): „Cultural and Religious Sensitive Care for Refugees. Guidelines for professionals and volunteers. A product of an Erasmus+ project” (Höbsch, Ritter. Weiß 2017b).

kultur, tradycji, podjęto się wydania pod redakcją Karla Federschmidta, Eberharda Hauschildta, Christopha Schneider-Harpprechta, Klaus Temme i Helmuta Weißa książki, która może stanowić swego rodzaju wsparcie w duszpasterskiej posłudze w szpitalach, szkołach, poradnictwie małżeńskim, pracy młodzieżowej, wśród uchodźców, zatem wszędzie tam, gdzie mamy do czynienia z wielokulturowością. „Handbuch Interkulturelle Seelsorge” (Federschmidt et al. 2002) zawiera wyjaśnienie pojęcia duszpasterstwa interkulturowego, ukazuje obszary gromadzenia doświadczeń w tym zakresie, omawia specyfikę tego rodzaju duszpasterstwa z perspektywy reprezentantów różnych kontynentów i wreszcie proponuje impulsy, by efektywnie edukować duszpasterzy, wyposażając ich w niezbędne kompetencje do stawiania czoła wyzwaniom związanym z interkulturowością i interreligijnością.

Kolejne wydane w ramach działalności SIPCC publikacje stanowią uzupełnienie, pogłębienie, poszerzenie tematyki duszpasterstwa interkulturowego i interreligijnego. W roku 2005 ukazała się pozycja pod redakcją Helmuta Weißa, Karla H. Federschmidta i Klaus Temme zatytułowana „Ethik und Praxis des Helfens. Anregungen zum interreligiösen Gespräch in Seelsorge und Beratung” (Weiß, Federschmidt, Temme 2005). Daniel S. Schipani i Leah Dawn Bueckert są redaktorami wydanej w 2009 roku książki pod tytułem „Interfaith Spiritual Care. Understandings and practices” (Schipani, Bueckert 2009). Natomiast w 2010 roku ukazał się interreligijny podręcznik „Handbuch Interreligiöse Seelsorge” (Weiß, Federschmidt, Temme 2010) pod redakcją Helmuta Weißa, Karla H. Federschmidta i Klaus Temme. „Multifaith Views in Spiritual Care” (Schipani 2013) to kolejna pozycja pod redakcją Argentynki Daniela S. Schipaniego, która ukazała się w 2013 roku. Swego rodzaju *résumé* działalności SIPCC można odnaleźć w wydanej drukiem w 2015 roku pozycji pod redakcją Karla H. Federschmidta i Daniela Louw „Intercultural and Interreligious Pastoral Caregiving. The SIPCC 1995-2015: 20 years of international practice and reflection” (Federschmidt, Louw 2015).

Niektóre z wydanych publikacji są pokłosiem kongresów lub konferencji, których SIPCC było inicjatorem czy współorganizatorem. W sierpniu 2007 roku w Krzyżowej na Dolnym Śląsku odbył się ósmy światowy kongres ICPCC pod znamienym tytułem „«Skarb w glinianych naczyniach». Duszpasterstwo wobec kruchości życia i zniszczenia – indywidualne i systemowe perspektywy”. Rok później SIPCC pod redakcją Helmuta Weiße i Klausu Temme wydało w ramach szwajcarsko-niemieckiej serii naukowej „Ökumenische Studien. Ecumenical Studies” materiały z tego kongresu w języku niemieckim: „Schatz in irdenen Gefäßen. Interkulturelle Perspektiven von Seelsorge angesichts von Zerbrechlichkeit und Zerstörung” (Weiße, Temme, 2008), a dwa lata później w języku angielskim: „Treasure in Earthen Vessels. Intercultural Perspectives on Pastoral Care Facing Fragility and Destruction” (Weiße, Temme, 2009). W kwietniu 2009 roku w Warszawie odbyła się z inicjatywy SIPCC konferencja naukowa „Duszpasterstwo w czasach oporu. Poelchau – Delp – Zieja – Bursche. Przemyślenia w zakresie duszpasterstwa profetycznego”. W nawiązaniu do tej konferencji w 2012 roku ukazała się dwujęzyczna (każdy przyczynek publikowany zarówno w języku polskim, jak i niemieckim) książka pod redakcją Adriana Korczago i Helmuta Weiße zatytułowana „Duszpasterstwo profetyczne. Prophetische Seelsorge” (Korczago, Weiß 2012).

SIPCC inicjując i niejednokrotnie prowadząc kształcenie w zakresie duszpasterstwa i superwizji w różnych krajach Europy Wschodniej, a także w Afryce (Tanzania) i Azji (Mjanma) postanowiło wydać podręcznik w zakresie duszpasterstwa, superwizji i psychologii pastoralnej. Autorem tego podręcznika jest ks. Helmut Weiß, który wraz ze swą małżonką prowadził wiele ze wspomnianych powyżej kursów. Podręcznik ukazał się w 2011 roku pod tytułem „Seelsorge – Supervision – Pastoralpsychologie” (Weiß 2011a), a następnie tego samego roku w języku węgierskim: „Lelkigondozás – Szupervízió – Pastoralpszichológia” (Weiß 2011b), w 2012 w języku polskim: „Duszpasterstwo, superwizja, psychologia pastoralna – wprowadzenie” (Weiß 2012), a w 2013 został

przetłumaczony na język słowacki: „Pastorálka, Supervízia, Pastoralna psychológia” (Weiß 2013).

Zintensyfikowana w drugiej dekadzie XX wieku współpraca z reprezentantami islamu przejawiała się nie tylko w licznych wspólnych kontaktach, inicjatywach, konferencjach, cyklicznie prowadzonych kursach duszpasterskich, ale posiada również swe udokumentowanie w postaci monografii omawiającej kwestie miłosierdzia i odpowiedzialności w islamie oraz ich przełożenia na duszpasterstwo, a zatytułowanej „Barmherzigkeit. Zur sozialen Verantwortung islamischer Seelsorge” (Begić, Weiß, Wenz 2014), która ukazała się pod redakcją Esnafa Begića, Helmuta Weißa, Georga Wenza.

Natomiast Daniel Schipani, Martin Walton, Dominiek Lootens podjęli się opracowania monografii dotyczącej niezwykle aktualnej tematyki migracji, która okazuje się być globalnym problemem, wobec którego współczesnemu duszpasterzowi nie wolno milczeć. Naukowe refleksje zostały ujęte pod intrygującym tytułem „Where are we? Pastoral environments and care for migrants. Intercultural and Interreligious perspectives” (Schipani, Walton, Lootens 2018).

Z powyższego wynika jednoznacznie, że SIPCC jako stowarzyszenie jest bardzo aktywne wydawniczo. Z jednej strony dokumentuje wiele swych cennych inicjatyw, z drugiej wychodzi naprzeciw współczesnym wyzwaniom i w tym charakteryzuje się swego rodzaju profetyzmem. Bowiem podejmowana w publikacjach tematyka wydaje się być stale aktualna, stanowi punkt wyjścia do przeprowadzania dalszych badań, inspiruje do refleksowania rzeczywistości, która z dnia na dzień staje się coraz bardziej interkulturowa i interreligijna. SIPCC poruszając szereg newralgicznych tematów duszpasterskiego oddziaływania wykazuje się szczególną zdolnością przewidywania. Można wręcz pokusić się na stwierdzenie, że pewne dyskutowane kwestie kwalifikują się do tzw. prognozy duszpasterskiej. Wiele innych podkreśla znaczenie prewencji czy profilaktyki w duszpasterstwie. Przytoczone liczne publikacje ukazują

jednoznacznie, że już dawno wiele ‘drzwi’ w zakresie duszpasterstwa i poradnictwa zostało otwartych i niekoniecznie istnieje potrzeba ich ponownego wyważania.

7. Partnerstwa SIPCC

SIPCC jest powiązane z wieloma organizacjami i instytucjami. Jest członkiem ICPC. SIPCC w ramach współpracy zawarło oficjalne partnerstwa instytucjonalne z następującymi organizacjami: AFFSP – *Association Française de Formation et de Supervision Pastorales* z siedzibą w Strasburgu (Francja), CME – Centrum Misji i Ewangelizacji Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego z siedzibą w Dzięgielowie (Polska), CPE – *Centre of the Evangelical Lutheran Church* z siedzibą w Moshi (Tanzania), *Evanjelická Bohoslovecká Fakulta Univerzita Komenského* z siedzibą w Bratysławie (Słowacja), *Gyökössi Endre Lelkigondozói és Szupervízori Intézet* z siedzibą w Kecskemét (Węgry), *Seelsorgeseminar der Evangelischen Kirche in Mitteldeutschland* z siedzibą w Halle/Saale (Niemcy) oraz TPiPP – Towarzystwo Poradnictwa i Psychologii Pastoralnej w Polsce z siedzibą w Warszawie (Polska; por. „Our Institutional Partners” n.d.). Należy zdecydowanie podkreślić, że nie są to jedynie formalne partnerstwa, lecz nastawione na intensywną współpracę i wielopoziomowe działanie. Wystarczy prześledzić dokumentację dotyczącą poszczególnych seminariów, konferencji, konsultacji i podróży studyjnych, by jednoznacznie zauważyć jak rozwinięta jest kooperacja pomiędzy organizacjami, ile przedsięwzięć bywa wspólnie planowanych, realizowanych, w jaki sposób poszczególni członkowie, a zarazem reprezentanci różnych krajów, aktywnie uczestniczą w proponowanych programach konferencyjnych, wnosząc w nie niezwykle cenny wkład.

Egzemplifikacją działań partnerskich są zrealizowane w ostatnich latach dwa projekty, mianowicie:

- Program „Uczenie się przez całe życie” w ramach projektów partnerskich Grundtviga, który to projekt, obejmujący okres od sierpnia 2013 roku do lipca 2015 roku, SIPCC koordynowało,

zajmując się w jego ramach tematem „Społecznej integracji ludzi z różnych religii poprzez interkulturową i interreligijną współpracę na płaszczyźnie duszpasterskiego poradnictwa”. Wyniki badań zostały udostępnione w cyklu publikacji „Interkulturelle Seelsorge und Beratung/Intercultural Pastoral Care and Counseling” w zeszytach naukowych nr 23 (Weiß 2015b), 24 (Kaiser 2015) i 25 (Weiß 2015a).

- Program Erasmusa, obejmujący okres od września 2016 roku do 31 sierpnia 2017 roku, dotyczący: „Wrażliwości kulturowej i religijnej w towarzyszeniu uchodźcom. Wyznaczanie kierunków kształcenie w zakresie kompetencji zawodowych i społecznych”. Wyniki badań zostały udostępnione w cyklu publikacji „Interkulturelle Seelsorge und Beratung/Intercultural Pastoral Care and Counseling” w zeszytach naukowych nr 26 (Höbsch, Ritter. Weiß 2017a) w języku niemieckim i 27 (Höbsch, Ritter. Weiß 2017b) w języku angielskim.

W przytoczonych powyżej projektach partnerskich uczestniczący we współpracy kooperatorzy mieli za zadanie wspierać integrację i współistnienie ludzi różnych religii i kultur w społeczeństwach europejskich. Było to o tyle istotne, że wzajemne poznawanie, uznawanie i docenianie ludzi obcych i o innym światopoglądzie, zwłaszcza z mniejszości kulturowych i religijnych staje się obecnie coraz ważniejsze, a wymiana doświadczeń między muzułmanami, żydami, chrześcijanami, ateistami i ludźmi bez więzi religijnych z różnych krajów zaczyna nabierać coraz większego znaczenia. Integracja i współistnienie w ramach tego projektu były wspierane poprzez opracowanie programu duszpasterstwa międzykulturowego i międzyreligijnego, duszpasterstwa, które zaangażuje się przeciwko ksenofobii i dyskryminacji osób ze względu na płeć, rasę, etniczne pochodzenie, religię lub światopogląd. W centrum uwagi znalazła się aprecjacja obcych i wzajemna pomoc w radzeniu sobie z problemami życiowymi. Starano się wypracować koncepcje szkolenia w formie curriculum międzykulturowej i międzyreligijnej pomocy w życiu, która

promuje edukację, szkolenia i kształcenie ustawiczne osób wszystkich grup społecznych, zarówno tych, które chcą pracować duszpastersko w pełnym wymiarze czasowym, jak i w ramach wolontariatu.

W ramach projektu „Uczenie się przez całe życie” wyznaczono sobie konkretne cele:

- 1) Wymiana pomysłów i doświadczeń między partnerami. Ścisła współpraca między instytucjami partnerskimi w dziedzinie duszpasterstwa międzykulturowego i międzyreligijnego.
- 2) Wspieranie integracji ‘obcych’, zwłaszcza osób z mniejszości kulturowych i religijnych.
- 3) Zapewnienie jak największej liczbie ludzi możliwości kształcenia w zakresie duszpasterstwa międzykulturowego i międzyreligijnego.
- 4) Wspieranie mobilności studentów i nauczycieli.
- 5) Opracowanie programu nauczania duszpasterstwa międzykulturowego i międzywyznaniowego („Wniosek «Uczenie się przez całe życie»” 2013).

8. Polski kontekst partnerskiej działalności SIPCC

Próbując w partnerskiej działalności SIPCC dostrzec związki z Polską, można bez zawahania zaryzykować stwierdzenie, że polski kontekst w relacjach SIPCC jest niezwykle wyrazisty i wielowątkowy. Już podczas seminarium, w trakcie którego odbyło się zebranie założycielskie SIPCC, wiadomo było, że miejscem kolejnego spotkania będzie Ustronie. W dniach od 11 do 13 października 1996 roku właśnie w Ustroniu przeprowadzono pierwszą konsultację naukową: „Komunikation in interkulturellen gruppen. Communication in intercultural groups.” Wykładowcami wówczas byli ks. John Foskett z Wielkiej Brytanii i prof. dr Julian Müller z RPA. W konsultacjach wzięło udział 44 fachowców w dziedzinie duszpasterstwa i poradnictwa pastoralnego z całego świata. Bezpośrednio po tym spotkaniu również w Ustroniu (w tym sesje wyjazdowe do byłego obozu koncentracyjnego Auschwitz i do Krakowa) w dniach od 13 do 19 października 1996 roku odbyło się 10. międzynarodowe seminarium w zakresie duszpasterstwa i poradnictwa. Temat

seminarium: „Traditionen – Schatten der Vergangenheit, Quellen der Zukunft/Traditions – Shadows of the Past, Sources of the Future. Tradycja – cienie przeszłości, źródła przyszłości” (Atkins 1997) zgromadził 124 uczestników z najdalszych zakątków świata. Bogactwo interkulturowego zróżnicowania uczestników można zaobserwować przeglądając listę prowadzących warsztaty⁴⁴ oraz grupy studyjne⁴⁵. W skład komitetu organizacyjnego wchodziło: ks. Helmut Weiß, ks. Klaus-Dieter Cyranka, ks. Adrian Korczago, ks. Marek Izdebski, Olgierd Benedyktowicz. Wykładowcami podczas tego seminarium byli tym razem jedynie Polacy w osobach: ks. prof. dr. Józefa Tischnera, prof. dr. Zdzisława Macha, prof. dr. Janusza Maciuszko, Jacka Leociaka. Seminarium w Ustroniu spotkało się z niezwykle pozytywnym meldunkiem zwrotnym.

Członkowie nowopowstałego stowarzyszenia już w 1997 roku aktywnie uczestniczyli w ogólnoeuropejskich wydarzeniach duszpasterskich, mianowicie ks. Marek Izdebski, ks. Adrian Korczago i Olgierd Benedyktowicz wzięli udział w szóstej europejskiej konferencji ECPCC w Ripon w Wielkiej Brytanii, gdzie wymieniali się doświadczeniami w zakresie: „Riches, rivalries and responsibilities”. Natomiast w 1999 roku ks. Adrian Korczago wziął udział w światowym kongresie duszpasterskim ICPC w Akrze w Ghanie. Uczestnicy kongresu zastanawiali się nad znaczeniem duchowości i kultury w praktyce duszpasterskiej oraz w poradnictwie („Spirituality and culture in the practis of pastoral care and counselling”). W listopadzie 2000 roku ks. Adrian Korczago

⁴⁴ Znaleźli się na niej: ks. dr. Pavel Otter i ks. Miroslav Cejka (Czechy), ks. Waldemar Radacz (Niemcy), ks. Adriana Cavina (Włochy), ks. Jaap Roosjen (Holandia), ks. Charles K. Konadu (Ghana), ks. Urias H. Beverly (USA), prof. dr. James Farris (Brazylia), Eugenie Musayadire-Jaenicke (Rwanda), ks. George Euling (Papua Nowa Gwinea), ks. Yola Wuysang i ks. Bestintje Lahiwi (Indonezja), dr. Nieke Atmadja (Indonezja), ks. Daniel Susanto (Indonezja).

⁴⁵ Znaleźli się na niej: dr. Nalini Arles (Indie), prof. dr. Ronaldo Sathler Rosa (Brazylia), ks. John Snehadass (Fidzi), ks. Ulrich Fritsche (Niemcy), ks. Nelson Waithe (Barbados), Christa Weiss (Niemcy), ks. Marek Izdebski (Polska), Gesa Jürgens i prof. dr. Ursula Pfäfflin (Niemcy), prof. dr. Julian Müller (RPA), ks. Helmut Weiss (Niemcy).

wziął udział w Dorocznej Konferencji Duszpasterskiej KSA w Berlinie pod znamiennej myślą przewodnią: „Seelsorge ist immer politisch?!”. Podczas spotkania dotyczącego politycznego wymiaru duszpasterskiej służby zaprezentował formy pracy ewangelickiego duszpasterstwa w Polsce. Podczas tej konferencji nawiązana została współpraca pomiędzy DGfP a Chrześcijańską Akademią Teologiczną w Warszawie (ChAT) oraz Kościołem Ewangelicko-Augsburskim w Polsce, czego efektem był tygodniowy pobyt nauczającego superwizji ks. Klausa Fokkena na zajęciach ze studentami ChAT oraz duchownymi Kościoła luterńskiego w październiku 2001 roku, w celu przybliżenia zasad superwizji w kościelnym kontekście.

„Global Economy. A challenge for Pastoral Care, Counselling and Religious Traditions”, to temat siódmego kongresu ICPCC, który odbył się w dniach od 8 do 15 sierpnia 2004 roku w Bangalore w Indiach. Podczas tego kongresu, na wniosek SIPCC do Statutu ICPCC⁴⁶ wprowadzono znaczącą poprawkę, która miała znaczenie zwłaszcza dla reprezentantów państw postkomunistycznych, którzy uczestniczyli w kongresie. Zmiana ta dotyczyła członkostwa w Radzie ICPCC, a tym samym i w pozostałych gremiach. W paragrafie IV („ICPCC Constitution. ICPCC Satzung” 2008, 256) Statutu dotyczącym struktury dopisano, że ICPCC składa się nie tylko z reprezentantów poszczególnych organizacji, ale również pojedynczych osób, zajmujących się duszpasterstwem i poradnictwem. Było to następstwem doprecyzowania i zmian wprowadzonych w statucie w paragrafie V („ICPCC Constitution. ICPCC Satzung” 2008, 257) dotyczącym członkostwa w Radzie ICPCC, gdzie w ustępie 1. pojawił się zapis: „Organizacje i pojedyncze osoby...”, a w ustępie 2. w podpunkcie b stwierdzono: „Pewna liczba miejsc w (Radzie) powinna być

⁴⁶ ICPCC składa się z Rady (wytypowani reprezentanci lokalnych organizacji duszpasterskich z całego świata), z grupy koordynacyjnej (sześciuosobowego Zarządu, sześciu osób wybranych przez Radę, a także dalsze trzy osoby wybrane przez Zarząd) oraz Zarządu (prezydent, wice-prezydent, sekretarz, skarbnik, organizator kongresu, rzecznik) (zob. ICPCC Constitution. ICPCC Satzung 2008, 258 {VI,1}).

zagwarantowana pojedynczym osobom z krajów i kontynentów, gdzie nie istnieją organizacje duszpasterskie. Te osoby powinny być wybrane według kryteriów Rady. Zadaniem wybranych osób jest budowanie podstaw pod utworzenie przyszłych organizacji we własnym kraju, by w ten sposób ocenić, na ile takie osoby reprezentują narodowe realia w zakresie duszpasterstwa i poradnictwa”. W oparciu o wprowadzone zmiany statutowe Rada ICPCPC dokonała wyboru do jej grona reprezentanta Europy Wschodniej w osobie ks. dr. Adriana Korczago⁴⁷, który wraz z pozostałymi członkami SIPCC uczestniczącymi w kongresie skierował do Rady zaproszenie, by kolejny kongres odbył się w Polsce.

Oznaczało to zintensyfikowaną, jeszcze bardziej zacieśnioną współpracę z SIPCC, tym bardziej że wielu członków SIPCC otrzymało w Bangalore konkretne zadania do wykonania: na kadencję 2003-2007 wybrano na prezydenta ICPCPC profesor Ursulę Pfäfflin, a na skarbnika ks. Klause Temme, organizatorem przyszłego kongresu został ks. Helmut Weiß, natomiast ks. Adriana Korczago wybrano lokalnym organizatorem. Do grona współtworzących przebieg i tematykę przyszłego kongresu zaproszono kolejnych europejczyków w osobach: katolickiego reprezentanta teologii pastoralnej z Uniwersytetu w Graz (Austria) prof. dr. Karl-Heinza Ledenhaufa, prof. dr. Tora Johana Grevbo z Norwegii i członkinię Zarządu DGfP ks. Johannę Wittmann. To grono podczas kolejnych roboczych konferencji przygotowawczych⁴⁸, a także na bazie licznej wymiany mailowej zajęło się opracowaniem tematu, szczegółowego przebiegu kongresu oraz doбором referentów, naukową konceptualizacją jednostkowych spotkań podczas kongresu, opracowaniem

⁴⁷ Ks. dr Adrian Korczago podczas 9. Światowego Kongresu ICPCPC (21.-27.08.2011.) w Rotorua w Nowej Zelandii zrezygnował z dotychczasowej formy członkostwa ('single member') w Radzie ICPCPC na rzecz utworzonego Towarzystwa Poradnictwa i Psychologii Pastoralnej w Polsce, którego był pierwszym prezesem i oficjalnym reprezentantem do Rady ICPCPC.

⁴⁸ 6.01.2005 – Wrocław, Krzyżowa; 09-13.02.2005. – Düsseldorf; 25-27.05.2006. – Krzyżowa; 8-10.12.2006. – Düsseldorf; 19-20.05.2007. – Krzyżowa.

tematów warsztatów, referatów oraz omówieniem i dopracowaniem szczegółów organizacyjnych.

8. Światowy Kongres ICPCD odbył się w Krzyżowej w dniach od 7 do 14 sierpnia 2007 roku, gromadząc 210 specjalistów duszpasterstwa i psychologii z wszystkich kontynentów. Uczestnicy podczas wykładów⁴⁹, prezentacji, warsztatów⁵⁰, targów możliwości, wycieczek próbowali dogłębnie pochylić się nad tematem spotkania specjalistów w zakresie duszpasterstwa i psychologii pastoralnej: „«Treasure in earthen vessels». Care of souls facing fragility and destruction – individual and systemic perspectives/«Schatz in irdenen Gefäßen». Seelsorge angesichts von Zerbrechlichkeit und Zerstörung – Individuelle und systemische Perspektiven/«Skarb w glinianych naczyniach». Duszpasterstwo wobec kruchości życia i zniszczenia – indywidualne i systemowe perspektywy”.

Zgromadzone pozytywne doświadczenia w organizowaniu i przeprowadzeniu konferencji w Polsce przyczyniły się do podjęcia się kolejnych wyzwań. Jak już wspomniano powyżej w kwietniu 2009 roku w Warszawie z inicjatywy SIPCC przy współpracy z Fundacją Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego, ze Stowarzyszeniem Księży i Katechetów Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego (SKiK) oraz Klubem Inteligencji Katolickiej odbyło się naukowe sympozjum ekumeniczne⁵¹ – „Duszpasterstwo w czasach oporu. Poelchau – Delp – Zieja – Bursche. Przemyślenia w zakresie duszpasterstwa profetycznego. Seelsorge im Widerstand. Poelchau – Delp – Zieja – Bursche Überlegungen zu

⁴⁹ Polscy wykładowcy: diakon Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego Aleksandra Błahut-Kowalczyk: „Stories of survival – Picture of life” oraz prof. dr Józef Kosian z Uniwersytetu Wrocławskiego: „The theological anthropology of Dietrich Bonhoeffer: Christendom as «being for others»”.

⁵⁰ Polacy prowadzący warsztaty: Alina Krajewska: „Rethinking life”, ks. dr Adrian Korczago i dr Olgierd Benedyktowicz: „Transcultural experiences of fragility – arrogance and anxiety in pastoral care”.

⁵¹ Wykładowcami byli: Annemarie Francke, ks. prof. dr hab. Bogusław Milerski, ks. dr Adrian Korczago, dr Marek Waluś, ks. Piotr Jerzy Badura, dr Ferdinand Schlingensiefen, ks. Helmut Weiß, prof. dr Ottmar Fuchs.

einer prophetischen Seelsorge heute⁵². Natomiast w marcu 2011 roku w Krzyżowej zorganizowano⁵³ kolejne sympozjum naukowe „Historie życia czasu komunizmu. Praca nad biografią w poradnictwie i duszpasterstwie. Lebensgeschichten aus kommunistischer Zeit. Biographisches Arbeiten in Beratung und Seelsorge⁵⁴. Partnerami SIPCC byli: Fundacja Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego, Gyökessy Endre Lelkigondozói és Szupervízori Intézet, Kecskemét (Węgry), Evanjelická Bohoslovecká Fakulta Univerzita Komenského, Bratysława (Słowacja). W czerwcu 2015 roku we Wrocławiu, w ramach projektów partnerskich Grundtviga „Uczenie się przez całe życie”, zorganizowano 27. Międzynarodowe Seminarium SIPCC pod wspólnym tytułem: „Frieden stiften und Gemeinschaft bilden. Religiöse Quellen interkultureller und interreligiöser Zusammenarbeit/Building Community and Peace. Religious sources of intercultural and interreligious co-operation⁵⁵”.

Niewątpliwie SIPCC ma swój niepodważalny wkład również w zainicjowanie kursów duszpasterskich i superwizyjnych, jakie od 2006 roku najpierw prowadzono wśród luterańskich duchownych, by następnie stopniowo zapraszać na kursy także świeckich i to nie tylko luteran. Kursy te organizowane były przez SKiK we współpracy z DGfP,

⁵² W skład komitetu organizacyjnego wchodził: ks. dr Adrian Korczago i ks. Helmut Weiß.

⁵³ W skład komitetu organizacyjnego wchodził: Annemarie Francke, ks. dr Adrian Korczago i ks. Helmut Weiß.

⁵⁴ Współtworzący sympozjum: ks. Sabine Beck (Niemcy), bp gen. Ryszard Borski, ks. Klaus-Dieter Cyranka (Niemcy), Annemarie Francke, ks. Sándor Ferentzi (Węgry), bp prof. dr. Julius Filo (Słowacja), ks. Joachim Gauck (Niemcy), ks. Grzegorz Gienza, Regine Gürtler (Niemcy), ks. Miroslav Hvozďara (Słowacja), ks. dr Adrian Korczago, prof. dr Karl-Heinz Ladenhauf (Austria), ks. Hanna Manser (Niemcy), Władysław i Małgorzata Narkiewiczowie, Norbert Peikert (Niemcy), bp dr. Stanislav Pięta (Czechy), dr Hartmud Ruddies (Niemcy), Nadja Tiptenko (Rosja), ks. János Tóth (Węgry), ks. Christa Weiß (Niemcy), ks. Helmut Weiß (Niemcy).

⁵⁵ Wykłady z polskiej strony wygłosili: ks. dr hab. Marek Jerzy Uglorz: „Znaczenie religijnych wspólnot dla światowego pokoju”, bp gen. Ryszard Bogusz: „Udział Kościołów Wrocławia w jego rozwoju po 1989 roku”.

SIPCC oraz Katedrą Teologii Praktycznej ChAT. Przez wiele lat były one wspomagane przez kadre zagraniczną⁵⁶. Obecnie prowadzone są przez wykwalifikowaną polską kadre superwizorów pastoralnych⁵⁷, pod nadzorem Komisji⁵⁸ Kwalifikacyjnej⁵⁹.

W nawiązaniu do europejskiej i ogólnoświatowej tradycji organizacji i stowarzyszeń duszpasterskich oraz psychologii pastoralnej, dzięki inspiracji i motywacji ze strony SIPCC, powstało Towarzystwa Poradnictwa i Psychologii Pastoralnej w Polsce (TPiPP). Dnia 11 czerwca 2010 roku w Warszawie odbyło się zebranie założycielskie, w którym udział wzięło 22 założycieli oraz zagraniczni goście. Celem Towarzystwa jest „promowanie teorii oraz praktyki poradnictwa i psychologii pastoralnej w Kościołach i społeczeństwie, wspieranie edukacji i standaryzacja w zakresie poradnictwa i psychologii pastoralnej”⁶⁰.

9. Komunikacja interpersonalna w międzykulturowym i międzyreligijnym wymiarze

Autor przyczynku prezentując genezę powstania, a zarazem niezwykle bogatą i wielopłaszczyznową działalność SIPCC, ukazując zamysł prowadzonej działalności, strukturę organizacyjną, metodologię pracy, aktywność wydawniczą, sieć partnerską z organizacjami duszpasterskimi, a także zaangażowanie SIPCC w procesy erygowania lokalnych organizacji duszpasterskich, wspierania systemów kształcenia w zakresie

⁵⁶ Znamienitą większość z nich prowadził ks. Helmut Weiß.

⁵⁷ Urszula Broda, Bożena Giemza, ks. dr Grzegorz Giemza, ks. Marcin Kotas, ks. dr Grzegorz Olek.

⁵⁸ Skład Komisji Kwalifikacyjnej TPiPP: dr Olgierd Benedyktowicz, bp dr Adrian Korczago, ks. dr Grzegorz Giemza, ks. dr Miriam Szókeová (Czechy), ks. dr Roman Pracki.

⁵⁹ Zadaniem Komisji Kwalifikacyjnej jest określanie standardów poradnictwa i psychologii pastoralnej, czuwanie nad ich przestrzeganiem oraz sporządzenie i aktualizowanie listy rekomendowanych psychologów pastoralnych oraz duszpasterzy, doradców i superwizorów.

⁶⁰ „Statut TPiPP z dnia 11.06. 2010.” 2010 {Rozdział II § 7}.

superwizji i psychologii pastoralnej oraz nawiązując do międzynarodowej partnerskiej kooperacji, pragnął przedstawić proces zmierzania się z interkulturowością i interreligijnością.

Zaprezentowane aktywności SIPCC stanowią swego rodzaju niezwykle intensywne dialogowanie o międzynarodowym, międzykulturowym i międzyreligijnym charakterze. Zatem niewątpliwie duszpasterstwo interkulturowe i interreligijne ma niepodważalny udział w procesie upowszechniania praktyk duszpasterskich i to na różnych szerokościach geograficznych, wśród reprezentantów różnych religii. Równocześnie da się zaobserwować bezdyskusyjny wpływ duszpasterstwa interkulturowego i interreligijnego na intensyfikację komunikacji interpersonalnej. Podejmowane są rozmowy, których nikt wcześniej by się nie podjął. Prowadzone są rozmowy pomiędzy osobami, których nie posądzano by o gotowość dialogowania ze sobą. A to oznacza, że przełamywane bywają granice wewnętrznego oporu, niechęci oraz stereotypów. „Doświadczenia wolności rzutują na zachowanie pojedynczych jednostek wobec świata, innych ludzi i grup: uwalniają od panowania uprzedzeń. To może oznaczać pozyskanie zdolności bardziej realistycznego i wrażliwego postrzegania innych” (Ziemer 2000, 116).

Jak wynika z przedstawionego materiału, uczestnicy tego dialogowania mieli sposobność gromadzenia bardzo licznych doświadczeń w ramach niezliczonych oficjalnych i nieoficjalnych spotkań z ludźmi, wywodzącymi się z różnych kultur, a także z różnych religii, omawiając szeroką paletę newralgicznych dla koegzystencji tematów. Przytaczane nazwiska osób biorących udział w poszczególnych wydarzeniach oraz kraje, z których się wywodzą, pokazują, jak różni, często bardzo odmienni od siebie ludzie musieli wyjść naprzeciw siebie, zmierzyć się ze sobą, by mogło dojść do spotkania. Czy rzeczywiście każdorazowo do takiego spotkania doszło, nie wiemy. Na pewno były podejmowane próby. Rzeczne dialogowanie było i jest niezwykle cennym eksperymentem. Wzięło w nim udział tysiące osób. W przyczynku wspomniano oczywiście jedynie niektórych z pośród wykładowców, prowadzących

warsztaty, grupy studyjne, refleksyjne, członków komitetów organizacyjnych, grup planowania, uczestników seminariów, konsultacji, konferencji etc. Nieustający dialog mógł być prowadzony dzięki stworzeniu przez SIPCC szczególnego rodzaju agory wymiany różnorodnych doświadczeń kulturowych i religijnych, przekazywania sobie wzajemnie ważnych impulsów rzutujących na własny styl życia i bycia.

Co charakteryzowało takie dialogowanie? Niewątpliwie lęk i niepewność. Bowiem wielokrotnie spotkania oznaczały wkraczanie na zupełnie nieznaną teren, co mogło prowadzić i prowadziło w wielu przypadkach do mnóstwa irytacji i różnego rodzaju napięć. Często nie udawało się ich rozładować. Dochodziło do bolesnych zranień. Napotymano na granice swych możliwości. Nierzadko uczestnikom tych spotkań towarzyszyło poczucie totalnej bezsilności. Wielu czuło zagubienie.

Zanim nauczono się respektować odmiennosc i obcość swego rozmówcy, trzeba było zmierzyć się z licznymi porażkami i różnymi niepowodzeniami. Bardzo powoli następował proces poddawania własnych i obcych koncepcji pełnej szacunku krytycznej refleksji.

Wypracowany i udokumentowany przez SIPCC bogaty dorobek duszpasterski i poradniczy wymaga wielu dalszych analiz i badań. Warty podkreślenia jest fakt, że pomimo szeregu niepowodzeń w zakresie interpersonalnej komunikacji, nie zrażano się tym i stale na nowo podejmowano trud rozmowy interkulturowej i interreligijnej, podnosząc nieustannie poprzeczkę, czego przykładem jest prowadzony dialog pomiędzy chrześcijanami, muzułmanami a Żydami. Stanowi to nie lada wyzwanie. Prezentowane badania ukazują, że lekcja otwartości na drugiego człowieka, jego poglądy i postawy jest bardzo trudna i wymaga wielokrotnego powtarzania, licznie ponawianych prób. Przy czym nie można liczyć na uniknięcie problemów. One na stałe są wpisane w ten eksperyment. Christina Kayales mówiąc o konsekwencjach dla duszpasterstwa interkulturowego, podkreśla, że nie może ono „ignorować własnej kontekstualności [...], potrzebuje autorefleksji [...], wymaga różnicowanego poziomu językowego [...], zdana jest na konkretne

tradycje [...], musi charakteryzować się zdolnością do improwizacji” (Kayales 1999, 70-73).

Gromadzone doświadczenia pozwoliły już na początku działalności SIPCC wypracować zasady, które umożliwiały zintensyfikowanie komunikacji interpersonalnej. Grupa planująca następująco zdefiniowała międzykulturowość:

- opisuje spotkania i wymianę między kulturami – przy zachowaniu własnej tożsamości kulturowej;
- dostrzega i docenia różnorodność kulturową ludzi, narodów i grup – co jest szczególnie ważne w czasach globalizacji i zrównania kulturowego;
- uznaje, że ludzie są równi pod wieloma względami – i dlatego stara się przezwyciężyć rasistowskie, seksistowskie i inne niehumanitarne postawy;
- rozumie ludzkie zachowania, postawy, przekonania i wyznania wiary oparte na odpowiednich historycznych i przestrzennych kontekstach życia (kontekstualność);
- wzywa ludzi do uznania obcości i nawiązania dialogu z obcokrajowcami;
- ujawnia, jak bardzo ludzie, kultury i narody wpływają na siebie nawzajem – i zmusza do krytycznego refleksyjnego myślenia o własnym stylu życia;
- zachęca ludzi z innych kultur w swoim sąsiedztwie, aby byli mniej bojaźliwi, mniej uprzedzeni i bardziej pomocni;
- postrzega każdą osobę jako niepowtarzalną, która posiada własną godność (Weiß 2002, 36).

Duszpasterstwo międzykulturowe wchodząc w interdyscyplinarny dialog, korzystając z osiągnięć etnologicznych, zwraca uwagę na rezygnację z przekonania, że duszpasterz wszystko wie, kładąc nacisk na zbadanie najpierw dynamiki kontaktów interpersonalnych. Ważne są gruntowne obserwacje i ich doprecyzowanie na bazie uzupełniających pytań. Fundamentalne znaczenie ma przyzwolenie partnerowi rozmowy na samookreślenie siebie i zinterpretowanie swych zachowań z własnej

perspektywy. Istotna jest również rezygnacja z narzucania oceny i akceptowanie pozostawania obcym. Rozmowa „z drugą osobą w jej własnym języku, korzystanie z jej systemu znaków, [...] jednocześnie reflektując własną pozycję” (Weiß 2012, 48) stanowi przetransponowanie etnologicznych wskazań na duszpasterską praktykę. Pociąga to za sobą aktywizację duszpasterstwa na rzecz spotkania z obcym w jego kontekście kulturowym, by interpretować życie i kształtować życiowe historie.

Duszpasterstwo interkulturowe jest znaczącym interaktywnym wydarzeniem interpretacyjnym. Według E. Hauschildta konceptualizacja teorii duszpasterstwa winna mieć miejsce z perspektywy hermeneutyki, zatem „nauki o tym, jak przebiega proces zrozumienia pomiędzy indywiduami, dokładniej pomiędzy indywiduami, którym przypisano interpretację świata (kultur)” (Hauschildt 2002, 250). Dlatego też wśród rozwijanych kompetencji duszpasterskich w kontekście interkulturowości Hauschildt podkreśla znaczenie: kompetencji postrzegania poszerzonych o postrzeganie obcego, diagnostycznych kompetencji poszerzonych o analizę kulturową, dialogowych kompetencji poszerzonych o produktywną dyferencję, i wreszcie kompetencji interpretacyjnych jako kompetencji działania (por. Hauschildt 2002, 258-260). Natomiast Weiß podkreśla szczególne znaczenie osobistych kompetencji, zwłaszcza nawiązywania relacji i komunikowania oraz duchowych kompetencji (por. Weiß 2010, 346-352).

W świecie multireligijnym niezbędny jest rozwój duszpasterstwa interreligijnego. „Interreligijne duszpasterstwo rozwija się z religijnych i duszpasterskich założeń, które muszą zostać nazwane i wchodzić w dialog z innymi teoriami i praktykami duszpasterskimi, a w przypadku innych religii, z innymi teoriami i praktykami, niesienia pomocy w życiu” (Weiß 2010, 96).

Duszpasterskie komunikowanie nie polega na linearnym rodzaju dialogowania (Nadawca => Odbiorca) czy też cyrkularnym rodzaju (Nadawca/Odbiorca <=> Odbiorca/Nadawca), ale:

stanowi transakcyjne wydarzenie, podczas którego komunikacja zawsze przeobraża sytuację wyjściową rozmowy i uczestniczącą w niej osobę. Przy czym wskazuje się na typy osobowości: kinestetyczne (por. rytualny dotyk), olfaktoryczne (zapachy), wizualne i akustyczne wrażenia (w przypadku ostatniego szczególnie werbalne) bywają interpretowane jako znak czegoś. Zrozumienie znaków innych zawsze jest zrozumieniem w kulturowo ukształtowanym świecie (Hauschildt 2010, 153).

Kulturowo ukształtowany świat można rozumieć jako system znaków i relacji, w których ludzie spotykają się w 'sieciach znaczeń'. Bez nich nie mogliby funkcjonować. One są niezbędne w przypadku: mechanizmów orientacji, kontroli zachowań, komunikacji i w procesie przyjmowania konkretnych postaw życiowych. Jednocześnie potrzebują nieustannego dyskursu o znaczeniach, by uwzględniać stale zmieniające się warunki społeczne, a tym samym się rozwijać. Hermeneutyka międzykulturowa rozumie wypowiedzi (słowa, gesty, zachowanie itp.) drugiego człowieka nie tylko jako wypowiedzi indywidualne, ale jako system znaków, którymi dzieli się z innymi. Zatem komunikacja międzykulturowa polega na poszukiwaniu wspólnego systemu języka, znaków i symboli. Przy czym istnieją różnorodne kody komunikacyjne. W tym sensie duszpasterstwo interkulturowe odkrywa osobliwe różnice pomiędzy partnerami rozmowy, podobieństwa i samo przez się zrozumiałą równość. „Mimo to ostatecznie w przypadku duszpasterstwa interkulturowego będziemy mieli do czynienia z mozaiką znaczeń” (Hauschildt 2010, 161). Nie wszystko więc trzeba umieć wyjaśnić. Nie wszystko należy wypowiedzieć. Co nie jest jednoznaczne z zaniechaniem permanentnego podejmowania prób wychodzenia naprzeciw szczególnej tajemnicy.

W przypadku duszpasterstwa interkulturowego i interreligijnego mamy do czynienia z niezwykłą przygodą odkrywczą. Ważne jest zainteresowanie drugim człowiekiem, jego odmiennością i obcością, przy równoczesnym eksplorowaniu własnej obcości i własnej odmienności. Pytania kierowane do rozmówcy: W jaki sposób żyje? Dlaczego właśnie tak? Dlaczego nie poszukuje innych rozwiązań? Co jest dla niego istotne?

Jak radzi sobie z problemami? Jak nawiązuje przyjaźnie? W jaki sposób rodzi się w nim wrogość?, zaczynają stawać się pytaniami stawianymi samym sobie: W jaki sposób żyję? Dlaczego właśnie tak? Dlaczego nie poszukuję innych rozwiązań? Co jest dla mnie istotne? Jak radzę sobie z problemami? Jak nawiązuję przyjaźnie? W jaki sposób rodzi się we mnie wrogość? etc.

Jednym z elementów wielokulturowości jest język. Język jest niezbędnym elementem interpersonalnej komunikacji. Spotkanie z odmiennością wymaga nieustannej pracy translacyjnej. Spotkania ludzi różnych kultur i religii zawsze mogą prowadzić do zakłóceń komunikacyjnych, na które należy spojrzeć z odpowiedniego dystansu, by nie kontynuować popełniania błędów. Nie tylko język wymaga jednak translacji. Słowa, gesty i zachowania wymagają ciągłej pracy tłumaczeniowej. Wielokrotnie się ona nie udaje. Już sam fakt, że konferencje były prowadzone konsekwentnie w dwóch językach: niemieckim i angielskim stanowiło nie lada wyzwanie dla wszystkich, dla których te języki nie były mową ojczystą. Oznaczało to intensywny wysiłek wsłuchiwania się i tłumaczenia na swój język. A do tego dochodziły momenty blokady translacyjnej. Co udawało się przetłumaczyć na niemiecki, nie udawało się na angielski lub odwrotnie. Nadto referenci, dla których te języki nie były mową ojczystą, też mieli problem z wyrażeniem siebie. Do tego pod danym pojęciem nie zawsze rozumieliśmy to samo. Stale trzeba było weryfikować czy komunikujemy jeszcze na tym samym poziomie, czy też na zupełnie różnych i czy w ogóle dochodzi do komunikacji interpersonalnej. W komunikacji międzykulturowej trzeba dociekać, o czym mówimy, co oznaczają konkretne słowa dla poszczególnych osób, jakie istnieją ekwiwalenty danych pojęć zakresowych, co oznaczają w danej kulturze często podstawowe pojęcia, takie jak: dom, rodzina, odpowiedzialność itd. Okazuje się, że także kanały bezsłowne, emocjonalne nie zawsze oznaczają to samo. Paleta reakcji bywa zaskakująco różna, bowiem w każdej kulturze bywają heterogeniczne sposoby wyrażania emocji. Dlatego w duszpasterskim procesie dialogowania niezwykle ważna jest

stała weryfikacja procesu interpersonalnej komunikacji: Czy do niej w ogóle dochodzi? Co się udaje? Co rozumiemy? Czego nie jesteśmy w stanie pojąć? W jaki sposób opowiadamy drugiemu człowiekowi o sobie, by zrozumiał co chcieliśmy przekazać? Stawiając pytania, możemy dać sygnał swego zainteresowania, ale też wścibskości, ale i napotkania na granice w procesie rozumienia. I wtedy rozmowa jest szczególnie trudna, dlatego że stawianie pewnych pytań bywa produktywne albo destruktywne. Mimo wszystko jednak warto podejmować się trudu translatorskiego, bardzo żmudnego wysiłku tłumaczeniowego wszelkich znaków, które tchną obcością w celu uchwycenia ich znaczenia. Bez stawiania pytań nie jest to możliwe. Stawiając pytania poszerzamy horyzont naszego pojmowania odmienności i obcości.

Przytoczone powyżej mozolne wysiłki duszpasterskie w zakresie stawiania czoła wyzwaniom w postaci interreligijności i interkulturowości mają niepoślednie znaczenie dla wszystkich praktyk duszpasterskich. Będą zatem znajdowały odniesienie także do tych rodzajów współczesnego duszpasterstwa, w których na pozór wydawać się może, że mamy do czynienia z homogenicznością kulturową, religijną, wyznaniową czy wreszcie językową. Warto jednak postawić sobie pytania: Czy homogeniczność zapewnia zrozumienie? Czy daje gwarancję nawiązania relacji, uniknięcia problemów czy napięć? Czy w homogenicznym społeczeństwie nie dochodzi do aktów wrogości? Czy zawsze zawierają się szczere relacje? Czy wiadomo, jak komunikować? Czy czujemy się zrozumiani? Zaakceptowani? Zaadaptowani? Może warto ukazać trud homogenicznego spotkania, trud respektowania odmienności, obcości, żmudny proces przyznania się do własnej obcości. Metody wypracowane na płaszczyźnie duszpasterstwa w obszarze zróżnicowania kulturowego, religijnego, wyznaniowego, językowego mogą być niezwykle przydatne i owocne w sytuacjach różnego rodzaju napięć i konfliktów w odniesieniu do przypadków duszpasterstwa codzienności. Warto podejmować się przetransponowania wypracowanych wniosków w kontekście interkulturowości, co niewątpliwie przyczyni się do dalszego rozwoju poimeniki.

Bez wątpienia będzie miało także znaczenie dla międzyludzkiej komunikacji i dialogu przewyżczającego szereg granic. Oczywiście to wymaga osobnych analiz i zaprezentowania w kolejnym przyczynku.

Duszpasterskie otwieranie się na inne kultury wymaga uszanowania prezentowanych stanowisk i nie odmawiania drugiemu prawa do przysługującej godności. „Fundamentalną jest i pozostanie w praktyce interkulturowej troska postrzegania i respektowania obcości oraz odmienności innych ludzi, by z tego respektu stworzyć spotkanie” (Klessmann 2008, 102). Trzeba uczyć się budowania społeczności według obowiązujących w danej kulturze wzorców. Ważne jest przy tym, aby aktywnie słuchać, a także, w miarę możliwości, jak najbardziej otwarcie się wypowiadać. Duszpasterstwo interkulturowe i interreligijne stanowi szczególną płaszczyznę przewyżczania wszelkiego rodzaju uprzedzeń i stereotypów, powstałych niejednokrotnie w wyniku komunikacyjnych nieporozumień i wrogości.

Duszpasterstwo zyskuje dzięki profetyzmowi własny punkt odniesienia, który zapobiega bezkrytycznemu akceptowaniu niesprawiedliwych postaw; przemilczaniu oskarżeń; szerzeniu się nienawiści i to w kontekście, w którym powinna rozwijać się miłość; zapobiega utrwalaniu granic, które muszą być przekraczane; uspakajaniu w sytuacjach, w których należy wstrząsać; wreszcie zapobiega regionalizacji Bożej miłości wyłącznie do własnych stref, podczas gdy Boża miłość jest niepodzielna i przynależy w słowie i czynie wszystkim ludziom (Fuchs 2012, 208-209).

„Wyjątkowość obcego musi być wytrzymana i bronią jako warunek zrozumienia, miast pochłaniania jej we własnej perspektywie postrzegania” (Pohl-Patalong 2007, 70). Ważnym jest, aby na nowo zinterpretować to, co się przeżyło. Wówczas istnieje szansa na zintensyfikowanie interpersonalnej komunikacji, na prowadzenie międzykulturowego, a czasem międzyreligijnego dialogu i upowszechniania praktyk duszpasterskich dzięki stałemu rozwojowi i gromadzonym kolejnym doświadczeniom w zakresie duszpasterstwa interkulturowego i interreligijnego.

Parafrazując myśl naszej noblistki z literatury, można stwierdzić, że duszpasterze „biorą na siebie [...] odpowiedzialność [...] i [...] stoją na straży jednego z najdonioślejszych fenomenów cywilizacji człowieka – możliwości przekazu najintymniejszego pojedynczego doświadczenia jednostki innym ludziom i uwspólniania tego doświadczenia w zdumiewającym akcie tworzenia kultury” (Tokarczuk 2020, 92).

Duszpasterstwo i poradnictwo międzykulturowe:

- łączy międzykulturowość z prawdami religijnymi, wiarą chrześcijańską i wiedzą psychospołeczną;
- pomaga osobom pracującym w duszpasterstwie, poradnictwie, terapii i innych zawodach pomocowych połączyć profesjonalizm z tożsamością kulturową;
- rozwija postawy i metody, ludzi z różnych kultur, proponując kompetentne i profesjonalne towarzyszenie w życiu (Weiß 2002, 36).

Dzięki pracy międzykulturowej uczymy się też wierzyć. W trakcie gromadzonych doświadczeń dowiadujemy się, co oznacza wiara, mianowicie pełne nadziei opuszczanie dobrze znanego Ur, by jak Abram wyruszyć w nieznaną, które Bóg wskaże.

Bibliografia

- Atkins, Ulrike, red. 1996. *Menschenbilder und Lebensgeschichten in der Vielfalt der Kulturen. Materialien vom 9. Internationalen Seminar 1995 in Mülheim. Human Images and Life Stories in a Multicultural World. Papers of the 9th International Seminar on Intercultural Pastoral Care and Counselling, 1995, Mülheim, Germany* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 1). Düsseldorf: ICPC.
- Atkins, Ulrike. 1997. *Traditionen: Schatten der Vergangenheit – Quellen der Zukunft. Materialien vom 10. Internationalen Seminar 1996 in Ustroń/Polen. Traditions: Shadows of the Past – Sources of the Future. Papers of the 10th International Seminar on Intercultural Pastoral Care and Counselling, 1996, Ustroń/Poland* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 2). Düsseldorf: ICPC.

- Begić, Esnaf, i Helmut Weiß, Georg Wenz, red. 2014. *Barmherzigkeit. Zur sozialen Verantwortung islamischer Seelsorge*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag.
- Bloomfield, Irene. 1990. „The European movement for pastoral care and counselling an interpretive history”. Dostęp: 2021.09.15. https://icpcc.net/wp-content/uploads/2021/07/document_irene_bloomfield_history.pdf.
- Elsdörfer, Ulrike. N.d. „Approaches to a history of care and counselling in Europe. European Conferences from 1972 to 2005” Dostęp: 2021.09.15. https://icpcc.net/wp-content/uploads/2021/07/jpc-c_-approaches-to-a-history-of-care_and-counselling_in_europe.pdf.
- Federschmidt, Karl H., red. 1998. *Gewalt und Opfer. Kulturanthropologische und theologische Aspekte aus fünf Kontinenten. Materialien vom 11. Internationalen Seminar 1997 in Mülheim. Violence and Sacrifice. Cultural, Anthropological and Theological Aspects Taken from Five Continents. Papers of the 11th International Seminar on Intercultural Pastoral Care and Counselling, 1997, Mülheim/Germany (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 4)*. Düsseldorf: ICPC.
- Federschmidt, Karl H., red. 2012. *Lebensgeschichten aus kommunistischer Zeit. Anregungen zur biographischen Arbeit in Beratung und Seelsorge. Dokumentation von Beiträgen der Fachtagung in Krzyżowa/Kreisau, März 2011 (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 18)*. Düsseldorf: ICPC.
- Federschmidt, Karl, i Daniel Louw, red. 2015. *Intercultural and Interreligious Pastoral Caregiving. The SIPCC 1995-2015: 20 Years of International Practice and Reflection*. Norderstedt: Books on Demand GmbH.
- Federschmidt, Karl, i Eberhard Hauschildt, Christoph Schneider-Harprecht, Klaus Temme, Helmut Weiß, red. 2002. *Handbuch Interkulturelle Seelsorge*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag.

- Fuchs, Ottmar. 2012. „Współczesne duszpasterstwo profetyczne z perspektywy katolickiej.” W *Duszpasterstwo profetyczne. Prophetische Seelsorge*. Red. Adrian Korczago i Helmut Weiß, 208-243. Bielsko-Biała: Wydawnictwo Augustana.
- Hauschildt, Eberhard. 2010. „Sprache: Zur Kommunikation zwischen unterschiedlichen religiösen Welten.” W *Handbuch Interkulturelle Seelsorge*. Red. Karl Federschmidt i Eberhard Hauschildt, Christoph Schneider-Harpprecht, Klaus Temme, Helmut Weiß, 153-161. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag.
- Hauschildt, Eberhard. 2002. „Seelsorgelehre: Interkulturelle Seelsorge als Musterfall für eine Theorie radikal interaktiver Seelsorge.” W *Handbuch Interkulturelle Seelsorge*. Red. Karl Federschmidt i Eberhard Hauschildt, Christoph Schneider-Harpprecht, Klaus Temme, Helmut Weiß, 242-261. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag.
- „History.” N.d. ECPC. European Council for Pastoral Care and Counselling. Dostęp: 2021.09.15. <https://www.ecpc.info/history/>.
- Höbsch, Werner, André Ritter, Helmut Weiß, red. 2017a. *Kultur- und religionsensible Begleitung von Flüchtlingen. Leitlinien zur Kompetenzbildung für Haupt- und Ehrenamtliche. Ergebnisse eines Erasmus+ projekts* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 26). Düsseldorf: ICPC.
- Höbsch, Werner, André Ritter, Helmut Weiß, red. 2017b. *Cultural and Religious Sensitive Care for Refugees. Guidelines for professionals and volunteers. A product of an Erasmus+ project* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 27). Düsseldorf: ICPC.
- „ICPC Constitution. ICPC Satzung.” 2008. W *Schatz in irdenen Gefäßen. Interkulturelle Perspektiven von Seelsorge angesichts von Zerbrechlichkeit und Zerstörung* (Ökumenische Studien. Ecumenical Studies 34). Red. Helmut Weiß i Klaus Temme, 255-262. Berlin. Zürich: LIT Verlag Dr. W. Hopf.

- Kaiser, Jean-Charles, red. 2015. *Apports des religions à une Europe de l'hospitalité – Beiträge der Religionen zu einem Europa der Gastfreundlichkeit* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 24). Düsseldorf: ICPC.
- Kayales, Christina. 1999. „Interkulturelle Seelsorge und Beratung: Brücken zu Menschen aus fremden Kulturen.” W *Seelsorge im Plural: Perspektiven für ein neues Jahrhundert*. Red. Uta Pohl-Patalong, 63-73. Hamburg: E.B.-Verlag Hamburg.
- Klessmann, Michael. 2008. *Seelsorge: Begleitung, Begegnung, Lebensdeutung im Horizont des christlichen Glaubens. Ein Lehrbuch*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener
- Korczażo, Adrian. 2003. „Pastoralne kontakty.” W *Religia. Encyklopedia PWN*. Tom 8. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN S.A.: 18-19.
- Korczażo, Adrian, i Helmut Weiß, red. 2012. *Duszpasterstwo profetyczne. Prophetische Seelsorge*. Bielsko-Biała: Wydawnictwo Augustana.
- Korczażo, Adrian. 2011. „Współczesne oblicze ewangelickiego duszpasterstwa.” *Kalendarz ewangelicki*: 146-161.
- Korczażo, Adrian. 2012. „Protestanckie duszpasterstwo.” W *Encyklopedia Katolicka*. Tom XVI. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL: 523-526.
- „Magazine: Intercultural Pastoral Care and Counselling.” N.d. *SIPCC*. Dostęp: 2021.09.15. <https://www.sipcc.org/schriftenreihe&tl=en>.
- Morgenthaler, Christoph. 2009. *Seelsorge*. Gütersloh: Gütersloher Verlaghaus.
- Neumann Ingo, red. 2000. „Bitte nach Ihnen”. *Der Vorrang des Anderen in der Ethik von Emmanuel Lévinas als Herausforderung für Seelsorge und Beratung* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 5). Düsseldorf: ICPC.
- „Our Institutional Partners.” N.d. *SIPCC*. Dostęp: 2021.09.15. <https://www.sipcc.org/institutional-partners>

- Pohl-Patalong, Uta. 2007. „Gesellschaftliche Kontexte der Seelsorge.“ W *Handbuch der Seelsorge: Grundlage und Profile*. Red. Wilfried Engemann, 61-84. Leipzig: Evangelische Verlagsanstalt GmbH.
- Riedel-Pfäfflin, Ursula. 2020a. „25 Jahre SIPCC – eine Erfolgsgeschichte interkultureller Resonanzenerfahrungen.“ W *Neue Horizonte Entdecken. Interkulturelle und interreligiöse Seelsorge in mehr als 25 Jahren* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 32). Red. Helmut Weiß, 6-10. Düsseldorf: ICPC.
- Riedel-Pfäfflin, Ursula. 2020b. „25 years SIPCC – a success story of intercultural resonance experiences.“ W *Exploring New Horizons. Intercultural and Interreligious Care and Counselling over more than 25 Years* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 3). Red. Helmut Weiß, 6-10. Düsseldorf: ICPC.
- Schipani, Daniel S., i Leah Dawn Bueckert, red. 2009. *Interfaith Spiritual Care. Understandings and practices*. Kitchner, Ontario: Pandora Press.
- Schipani, Daniel S., red. 2013. *Multifaith Views in Spiritual Care*. Kitchener, Ontario: Pandora Press.
- Schipani, Daniel, i Martin Walton, Dominiek Lootens, red. 2018. *Where are we? Pastoral environments and care for migrants. Intercultural and Interreligious perspectives*. Düsseldorf: SIPCC.
- „Schriftenreihe: Interkulturelle Seelsorge und Beratung.“ N.d. SIPCC. Dostęp: 2021.09.15. <https://www.sipcc.org/schriftenreihe&tl=de>
- „Selbstverständnis.“ N.d. SIPCC. Dostęp: 2021.09.15. <https://www.sipcc.org/mission-statement>
- Stollberg, Dietrich. 1969. *Therapeutische Seelsorge. Die amerikanische Seelsorgebewegung. Darstellung und Kritik*. München: Christian Kaiser Verlag.
- „A Survey of All Seminars.“ N.d. SIPCC. Dostęp: 2021.09.15. <https://www.sipcc.org/seminare-ueberblick&tl=en>
- Temme, Klaus i Helmut Weiß. 1996. „Etappen eines Weges: Die «Interkulturellen Seminare» 1986 bis 1995. Ein Gespräch.“

- W Menschenbilder und Lebensgeschichten in der Vielfalt der Kulturen. Materialien vom 9. Internationalen Seminar 1995 in Mülheim. Human Images and Life Stories in a Multicultural World. Papers of the 9th International Seminar on Intercultural Pastoral Care and Counselling, 1995, Mülheim, Germany* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 1). Red. Ulrika Atkins, 6-12. Düsseldorf: ICPCCC.
- Temme, Klaus, red. 2002. *Solidarität üben. Herausforderungen für seelsorgliches Handeln im Kontext Brasiliens. Dokumente einer SIPCC-Studienreise nach Sao Paulo, Brasilien, Ostern 1998. Towards Solidarity. Pastoral Challenges and Actions in the Context of Brazil. Documents of a SIPCC study trip to Sao Paulo, Brasil, Easter 1998* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 7). Düsseldorf: ICPCCC.
- Temme, Klaus, red. 2008. *Christliche und muslimische Begleitung im Krankenhaus. Beiträge des Werkstatt-Tages zum o.a. Thema auf dem DEKT Köln 2007* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 14). Düsseldorf: ICPCCC (14).
- Tokarczuk, Olga. 2020. „Prace Hermesa. Czyli jak tłumacze codziennie ratują świat.” W Olga Tokarczuk. *Czuły narrator*. 73-92. Kraków: Wydawnictwo Literackie.
- „Überblick aller Seminare.” N.d. SIPCC. Dostęp: 2021.09.15. <https://www.sipcc.org/seminare-ueberblick&tl=de>
- Weiß, Helmut, i Karl H. Federschmidt, Klaus Temme, red. 2005. *Ethik und Praxis des Helfens. Anregungen zum interreligiösen Gespräch in Seelsorge und Beratung*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag.
- Weiß, Helmut, i Karl H. Federschmidt, Klaus Temme, red. 2010. *Handbuch Interreligiöse Seelsorge*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag.
- Weiß, Helmut, i Klaus Temme, red. 2008. *Schatz in irdenen Gefäßen. Interkulturelle Perspektiven von Seelsorge angesichts von Zerbrechlichkeit und Zerstörung* (Ökumenische Studien. Ecumenical Studies 34). Berlin. Zürich: LIT Verlag Dr. W. Hopf.

- Weiß, Helmut, i Klaus Temme, red. 2009. *Treasure in Earthen Vessels. Intercultural Perspectives on Pastoral Care Facing Fragility and Destruction* (Ökumenische Studien. Ecumenical Studies 34). Berlin. Zürich: LIT Verlag Dr. W. Hopf.
- Weiß, Helmut, red. 1998. *Vielfalt und Anpassung. Beobachtungen zum religiösen Leben in Singapur* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 3). Düsseldorf: ICPCCC.
- Weiß, Helmut, red. 2003. *Den Menschen dienen. Tagebuchnotizen einer Studienreise/Madurai-Vellore-Bangalore im Süden Indiens (Dokumentation/Reisebericht der Indien-Studienreise)* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 9). Düsseldorf: ICPCCC.
- Weiß, Helmut, red. 2013. *2. Europäische Tagung in Krzyżowa/Kreisau – Vertrauen, Verantwortung, Zukunft. Gesellschaftliche und politische Perspektive der Seelsorge* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 21). Düsseldorf: ICPCCC.
- Weiß, Helmut, red. 2014. *Listening to the Poor and Gaining Confidence in Life. Week of Care and Counselling and Workshop on Supervision, Tanzania May 2014* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 22). Düsseldorf: ICPCCC.
- Weiß, Helmut, red. 2015a. *Frieden stiften und Gemeinschaft bilden. Religiöse Quellen interkultureller und interreligiöser Zusammenarbeit. Building Community and Peace. Religious sources of intercultural and interreligious co-operation* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 25). Düsseldorf: ICPCCC (25).
- Weiß, Helmut, red. 2015b. *Modelle inklusiver Bildung in interkultureller und interreligiöser Seelsorge für Ehrenamtliche in Europa* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 23). Düsseldorf: ICPCCC.
- Weiß, Helmut, red. 2019a. *Religionen im Dialog. Zusammenarbeit in interkultureller und interreligiöser Seelsorge. Beiträge aus dem 30. Internationales Seminar für interkulturelle und interreligiöse Seelsorge und Beratung, Wien 2018* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 28). Düsseldorf: ICPCCC.

- Weiß, Helmut, red. 2019b. *Religions in Dialogue. Cooperation in intercultural and interreligious care and counselling. Contributions to the 30th International Seminar on intercultural and interreligious care and counselling. Vienna 2018* (Interkulturelle Seelsorge und Beratung 29). Düsseldorf: ICPCCC.
- Weiß, Helmut. N.d. „Gesellschaft für Interkulturelle Seelsorge und Beratung. Society for Intercultural Pastoral Care and Counselling – SIPCC: Anmerkungen zum Selbstverständnis und zur Identität von SIPCC. Remarks on the self-understanding and identity of SIPCC.” *SIPCC*. Dostęp: 2021.09.15. <https://www.sipcc.org/downloads/SIPCC-Selbstverstaendnis.pdf>
- Weiß, Helmut. 2002. „Die Entdeckung Interkultureller Seelsorge: Entwicklung interkultureller Kompetenz in Seelsorge und Beratung durch internationale Begegnungen.” W *Handbuch Interkulturelle Seelsorge*. Red. Karl Federschmidt i Eberhard Hauschildt, Christoph Schneider-Harpprecht, Klaus Temme, Helmut Weiß, 17-37. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag.
- Weiß, Helmut. 2010a. „Grundlagen interreligiöser Seelsorge.” W *Handbuch Interreligiöse Seelsorge*. Red. Helmut Weiß i Karl H. Federschmidt, Klaus Temme, 74-96. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag.
- Weiß, Helmut. 2010b. „Zur Bildung interreligiöser Kompetenzen in der Seelsorge.” W *Handbuch Interreligiöse Seelsorge*. Red. Helmut Weiß i Karl H. Federschmidt, Klaus Temme, 343-357. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag.
- Weiß, Helmut. 2011a. *Seelsorge – Supervision – Pastoralpsychologie*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag.
- Weiß, Helmut. 2011b. *Lelkigondozás – Szupervízió – Pastoralpszichológia*. Cluj Napoca: Exit.
- Weiß, Helmut. 2012. *Duszpasterstwo, superwizja, psychologia pastoralna – wprowadzenie*. Dzięgielów: Wydawnictwo Warto.

- Weiß, Helmut. 2013. *Pastorálka, Supervízia, Pastorálna psychológia*. Bratislava: Kartprint.
- Winkler, Klaus. 1997. *Seelsorge*. Berlin. New York: Walter de Gruyter&Co.
- Ziemer, Jürgen. 2000. *Seelsorgelehre: Eine Einführung für Studium und Praxis*. Göttingen: Vandenhoeck&Ruprecht.
- Ziemer, Jürgen. 2007. „Psychologische Grundlagen der Seelsorge.” W *Handbuch der Seelsorge: Grundlage und Profile*. Red. Wilfried Engemann, 34-62. Leipzig: Evangelische Verlagsanstalt GmbH.

Archiwalia

- „Gesellschaft für Interkulturelle Seelsorge und Beratung e. V. Satzung/ Statutes Society for Intercultural Pastoral Care and Counseling, 17.10.1995” 1995. Wersja papierowa, archiwum autora.
- „Gesellschaft für Interkulturelle Seelsorge und Beratung e. V. Satzung/ Statutes Society for Intercultural Pastoral Care and Counseling 13.09.2016.” 2016. Wersja papierowa, archiwum autora.
- „Statut TPiPP z dnia 11.06. 2010.” 2010. Wersja papierowa, archiwum autora.
- „Wniosek «Uczenie się przez całe życie».” 2013. Wersja papierowa i elektroniczna, archiwum autora.

CHRZEŚCIJAŃSKA AKADEMIA TEOLOGICZNA
w WARSZAWIE

Rok LXIII

Zeszyt 4

ROCZNIK TEOLOGICZNY

WARSZAWA 2021

REDAGUJE KOLEGIUM

dr hab. Jakub Sławik, prof. ChAT – redaktor naczelny

dr hab. Jerzy Ostapczuk, prof. ChAT – zastępca redaktora naczelnego

prof. dr hab. Tadeusz J. Zieliński

dr hab. Borys Przedpełski, prof. ChAT

dr hab. Jerzy Sojka, prof. ChAT – sekretarz redakcji

MIĘDZYKRAJOWA RADA NAUKOWA

JE metropolita prof. dr hab. Sawa (Michał Hrycuniak), ChAT

bp prof. dr hab. Wiktor Wysoczański, ChAT

abp prof. dr hab. Jerzy Pańkowski, ChAT

bp prof. ucz. dr hab. Marcin Hintz, ChAT

prof. dr hab. Atanolij Aleksiejew, Państwowy Uniwersytet w Petersburgu

prof. dr Marcello Garzaniti, Uniwersytet we Florencji

prof. dr hab. Michael Meyer-Blanck, Uniwersytet w Bonn

prof. dr hab. Antoni Mironowicz, Uniwersytet w Białymstoku

prof. dr hab. Wiesław Przyczyna, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

prof. dr hab. Eugeniusz Sakowicz, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

prof. dr hab. Tadeusz Stegner, Uniwersytet Gdański

prof. dr Urs von Arx, Uniwersytet w Bernie

prof. dr hab. Piotr Wilczek, Uniwersytet Warszawski

Redakcja językowa – Kalina Wojciechowska

Skład komputerowy – Jerzy Sojka

W związku z wprowadzaniem równoległej publikacji czasopisma w wersji papierowej i elektronicznej Redakcja „Rocznika Teologicznego” informuje, iż wersją pierwotną jest wersja papierowa.

BWHEBB, BWHEBL, BWTRANSH [Hebrew]; BWGRKL, BWGRKN, and BWGRKI [Greek]

PostScript® Type 1 and TrueType fonts Copyright ©1994-2013 BibleWorks, LLC.

All rights reserved. These Biblical Greek and Hebrew fonts are used with permission and are from BibleWorks (www.bibleworks.com)

ISSN 0239-2550

Wydano nakładem

Wydawnictwa Naukowego ChAT

ul. Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa, tel. +48 22 635-68-55

Objętość ark. wyd.: 18,5. Nakład: 100 egz.

Druk: druk-24h.com.pl

ul. Zwycięstwa 10, 15-703 Białystok

SPIS TREŚCI

IN MEMORIAM

<i>Prof. dr hab. Michał Pietrzak</i>	1097
--	------

ARTYKUŁY

MAREK JERZY UGLORZ, <i>Praktyczna duchowość według autora 1. Listu św. Jana</i>	1099
RAFAL MARCIN LESZCZYŃSKI, <i>Logos w sporach trynitarnych pierwszej połowy IV wieku</i>	1143
DOROTEUSZ SAWICKI, <i>Św. Spirydon – Dekalog żywotem zapisany</i>	1173
KRZYSZTOF LEŚNIEWSKI, <i>Human Person as God's Creation in the Great Canon of St. Andrew of Crete</i>	1213
ANDRZEJ KUŹMA, <i>Zagadnienie postu w dokumencie Wielkiego Soboru Kościoła Prawosławnego, Kreta 2016</i>	1233
ADRIAN KORCZAGO, <i>Duszpasterski wymiar komunikacji interpersonalnej i dialogu kulturowo-religijnego na przykładzie działalności Society for Intercultural Pastoral Care and Counselling</i>	1251
МАРОШ ШИП, БОГУСЛАВ КУЗЫШИН, <i>Спиритуальный аспект ухода за пациентом в паллиативной помощи</i>	1309
PIOTR NOWAK, <i>Kształcenie pracowników kościelnych w seminariach ewangelikalnych w Polsce, powstałych i działających w latach 1945-1950</i>	1329
ARTUR ALEKSIEJUK, <i>Rozwój osobowości integralnej jako nadrzędny cel pedagogii historyzoficznej Iwana Kiriejewskiego (1806-1856)</i>	1345
ELŻBIETA ALEKSIEJUK, <i>Duchowość i wychowanie dziecka w refleksji pedagogicznej Wasilija Zienkowskiego</i>	1381
PAWEŁ BORECKI, <i>Specyfika ustawowej regulacji statusu Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego. Ujęcie porównawcze</i>	1401
OLEKSANDR BILASH, MARIYA MENDZHUL, <i>Religious holidays in the legislation of Ukraine</i>	1425

MATERIAŁY

ZBYSZKO MELOSİK, <i>Pasja i tożsamość naukowca: o władzy i wolności umysłu</i>	1441
--	------

KRONIKA

<i>Inauguracja roku akademickiego 2021/2022 (7 października 2021)</i> (JERZY BETLEJKO).....	1453
<i>Sesja naukowa ku czci śp. ks. prof. Witolda Benedyktowicza w 100. rocznicę jego urodzin (22 października 2021)</i> (ZBIGNIEW KAMIŃSKI).....	1455
<i>Konferencja naukowa „Oblicza Pentekostalizmu Jako Chrześcijańskiej Tradycji Mistycznej. Perspektywa Międzywyznaniowa i Religioznawcza” (26 listopada 2021)</i> (PIOTR NOWAK, ANDRZEJ MIGDA).....	1467
<i>Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Status prawny prawosławia we współczesnej Polsce” (8 grudnia 2021)</i> (TADEUSZ J. ZIELIŃSKI)	1473
Wykaz autorów	1476
Recenzenci „Rocznika Teologicznego” w roku 2021	1478

Contents

IN MEMORIAM

<i>Prof. Michał Pietrzak PhD habil</i>	1097
--	------

ARTICLES

MAREK JERZY UGLORZ, <i>Practical spirituality according to the author of the 1st Epistle of St. John</i>	1099
RAFAL MARCIN LESZCZYŃSKI, <i>The Logos in the trinitarian disputes of the first half of the 4th century</i>	1143
DOROTEUSZ SAWICKI, <i>St. Spyridon – the Decalogue written in life</i>	1173
KRZYSZTOF LEŚNIEWSKI, <i>Human Person as God's Creation in the Great Canon of St. Andrew of Crete</i>	1213
ANDRZEJ KUŹMA, <i>The issue of fasting in the document of the Great Council of the Orthodox Church, Crete 2016</i>	1233
ADRIAN KORCZAGO, <i>Pastoral dimension of interpersonal communication and cultural-religious dialogue on the example of the activity of the Society for Intercultural Pastoral Care and Counselling</i>	1251
MAROŠ ŠIP, BOHUSLAV KUZYŠIN, <i>Spirituality as an Aspect in the Care of a Patient in Palliative Care</i>	1309
PIOTR NOWAK, <i>Education of Church Workers in Evangelical Seminaries Founded and Operating in Poland from 1945 to 1950</i>	1329
ARTUR ALEKSIEJUK, <i>Integral Historiosophical and Humanistic Pedagogy of Ivan Vasilyevich Kireyevsky (1806-1856)</i>	1345
ELŻBIETA ALEKSIEJUK, <i>Spirituality and education of a child in the pedagogical reflection of Vasilij Vasilevich Zenkovskiy</i>	1381
PAWEŁ BORECKI, <i>The specificity of statutory regulation of status Polish Autocephalous Orthodox Church. Comparative approach</i>	1401
OLEKSANDR BILASH, MARIYA MENDZHUL, <i>Religious holidays in the legislation of Ukraine</i>	1425

MATERIALS

ZBYSZKO MELOSİK, <i>Passion and identity of a scientist: about power and freedom of the mind</i>	1441
--	------

CHRONICLE

<i>Inauguration of the academic year 2021/2022 (7th October 2021)</i> (JERZY BETLEJKO).....	1453
<i>Scientific session on the occasion of the 100th birthday jubilee of the late Rev. Witold Benedyktowicz (22th October 2021)</i> (ZBIGNIEW KAMIŃSKI).....	1455
<i>Scientific conference: “Aspects of Pentecostalism as a Christian Mystical Tradition. Cross-denominational and religious studies perspectives” (26th November 2021)</i> (PIOTR NOWAK, ANDRZEJ MIGDA).....	1467
<i>National Scientific Conference “The Legal Status of Orthodoxy in Contemporary Poland” (8th December 2021)</i> (TADEUSZ J. ZIELIŃSKI)	1473
List of authors	1476
List of reviewers of “Theological Yearbook” in 2021	1478

Wykaz autorów

Marek Jerzy Uglorz, m.uglorz@chat.edu.pl, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, ul. Władysława Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa

Rafał Marcin Leszczyński, rafalmarcin5@wp.pl, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, ul. Władysława Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa

Doroteusz Sawicki, d.sawicki@chat.edu.pl, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, ul. Władysława Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa

Krzysztof Leśniewski, krzysztof.lesniewski@kul.pl, Katedra Teologii Prawosławnej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin

Andrzej Kuźma, a.kuzma@chat.edu.pl, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, ul. Władysława Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa

Adrian Korczago, a.korczago@chat.edu.pl, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, ul. Władysława Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa

Maroš Šip, maros.sip@unipo.sk, Pravoslávna bohoslovecká fakulta PU v Prešove, Masarykova 15, 080 01 Prešov, Slovakia

Bohuslav Kuzyšin, bohuslav.kuzysin@unipo.sk, Pravoslávna bohoslovecká fakulta PU v Prešove, Masarykova 15, 080 01 Prešov, Slovakia

Piotr Nowak, p.nowak@chat.edu.pl, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, ul. Władysława Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa

Artur Aleksiejuk, a.aleksiejuk@chat.edu.pl, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, ul. Władysława Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa

Elżbieta Aleksiejuk, e.aleksiejuk@chat.edu.pl, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, ul. Władysława Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa

Paweł Borecki, pawelborecki@op.pl, Zakład Prawa Wyznaniowego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Warszawski, Collegium Iuridicum I, pok. 228, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

Oleksandr Bilash, oleksandr.bilash@uzhnu.edu.ua, Uzhhorod National University; Kapitulna st. 26, 88000 Uzhhorod, Ukraine

Mariya Mendzhul, marija.mendzhul@uzhnu.edu.ua, Uzhhorod National University; Kapitulna st. 26, 88000 Uzhhorod, Ukraine